

Kafkas Cephesi HARŞİT ZAFERİ

Harşit Savunması Vakfı Yayınları

Yönetim Kurulu Üyeleri

Mustafa Özkaya
Harşit Savunması Vakfı
Yönetim Kurulu Başkanı

İbrahim Ethem Gürsoy

Ömer Tekin

Fatih Meşe

Muhammet Sarı

İsmail Bayram

Temel Bilecan

Denetleme Kurulu Üyeleri

Prof. Dr. Sezai Balcı

Necdet Ali Demirel

Ayhan Akten

Kurucular Kurulu Mütevelli Heyet Üyeleri

Ruşen Özden

Mustafa Özkaya

İbrahim Ethem Gürsoy

Muhammet Sarı

Ali Kara

İsmail Kahraman

Mustafa Eren

İsmail Bayram

Prof. Dr. Kamil Patan

Abdullah Önal

Ali Yılmaz

Sezai Balcı

Adnan Yazıcı

Ayhan Akten

Murat Koç

Abdurrahim Kır

Enver Şen

Yakup Turgut

Ahmet Temur

Abdullah Akgün

Mehmet Yılmaz

Hacı Bayram Tombul

Kurucular Kurulu Mütevelli Heyet Üyeleri

Temel Bilecan

Yunis Kahvesi

Selçuk Patan

Serkan Ünlü

Fatih Meşe

Sedat Pir

Muhittin Çelebi

Onur Güllü

Mustafa Demirci

Necdet Ali Demirel

Mustafa Şen

Osman Kır

Ömer Tekin

Yasin Söğüt

Yener Türk

Sonercan Tufanoğlu

Abdurrahman Demirel

İbrahim Aydın

Nazım Elmas

Mustafa Gümüş

Aslan Karaca

Serkan Cihan

KAFKAS CEPHESİ HARŞİT ZAFERİ

Harşit Savunması Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde, 1. Dünya Savaşı sırasında, Osmanlı Ordusu'nun Rus ordusuna karşı vermiş olduğu önemli bir savunma savaşını ifade eder. Harşit, Karadeniz Bölgesi'nde Giresun ve Trabzon arasında kalan stratejik bir vadidir. 1914 yılında, Rus ordusu Osmanlı'nın Doğu Anadolu Bölgesi'ne büyük bir saldırı başlattı. Çoğunlukla Karadeniz kıyısı boyunca ilerleyen Rus kuvvetleri, Trabzon'u ele geçirerek önemli bir liman kenti kazandılar. Bu, Osmanlı ordusunun moralini büyük ölçüde düşürse de, askerler ve komutanlar Harşit Vadisinde direnç göstermeye karar verdiler.

Harşit Vadisi, Karadeniz sahil yolunun iç kesimlerine bağlanması açısından oldukça stratejik bir öneme sahiptir. Bu bölgeyi kontrol eden taraf, Karadeniz'den Anadolu'nun içlerine doğru önemli bir geçiş yolunu da kontrol etmiş olur.

1914 yılının yaz aylarında, Osmanlı ordusu Harşit Vadisinde pozisyon aldı. General Vehip Paşa komutasındaki Osmanlı kuvvetleri, hem coğrafi avantajları kullanarak hem de yerel halkın desteğiyle güçlü bir savunma hattı oluşturdular. Harşit savunması, özellikle Rusların büyük

topçu ateşi ve üstün sayılarına rağmen Osmanlı kuvvetlerinin direnişini gösteren birçok çarpışmaya sahne oldu. Rus kuvvetleri, Harşit Vadisi'nde Osmanlı savunmasını kırmak için büyük çabalar sarf etti ancak Osmanlı askerlerinin inatçı direnişi ve zorlu arazi şartları nedeniyle başarılı olamadılar. Harşit Savunması, Rus kuvvetlerinin ilerleyişini durdurarak, Osmanlı ordusuna kritik bir moral ve stratejik avantaj sağladı.

Harşit Savunması, Osmanlı İmparatorluğu'nun 1. Dünya Savaşı'ndaki mücadelelerinde önemli bir yer tutar. Bu savunma, Osmanlı ordusunun zor koşullar altında bile büyük bir direnç gösterebileceğini kanıtlamıştır. Ayrıca, Harşit Vadisi'nde yerel halkın Osmanlı ordusuna sağladığı lojistik destek ve moral katkısı, bu direnişin başarısında önemli bir rol oynamıştır. Harşit Savunması, 1. Dünya Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu'nun direnme gücünü ve stratejik zekâsını göstermesi açısından oldukça önemlidir. Bu direniş, Osmanlı ordusunun ve halkının birlikte çalışarak büyük güçlere karşı koyabileceğini ve zaferler elde edebileceğini bir kez daha kanıtlamıştır. Harşit Savunma savaşı zaferle sonuçlanmıştır.

HARŞİT SAVUNMASI ZAFERİ

Mustafa ÖZKAYA

Harşit Savunması Vakfı Başkanı

Harşit Müdafaası (21 Ekim 1916-8 Kasım 1917) Kop Cephesi'nin düşmesi üzerine mevcut durum göz önüne alındığında, geri çekilip esaslı bir hat oluşturup savunma yapmaktan başka çare kalmamıştı. Bu nedenle Vehib Paşa kurmaylarına; "Erzincan-Kemah'tan Tirebolu sahile bir hat çizip ordumuzu bu hatta konuşlandıracamız, bu bizim kırımımızı çizgimizdir." dedi. 3. Ordu merkezini de Sivas-Suşehri'ne çekti. Ordusunu sık sık teftiş eden ve gerekli düzenlemeleri yapan Vehib Paşa, Harşit hattını bizzat gezip inceledikten sonra, bölgenin jeostratejik yapısından yararlanma yoluna gitti. Daha sonra ise Suşehri'nde kurmayları ile bir toplantı yaptı. İşte bu önemli toplantıda alınan isabetli kararlar, Harşit'i geçilmez yapacaktı. Öncelikle, birliklerimizin yetersiz olmasından dolayı kolordu sayısı ikiye düşürüldü. Buna göre 2. Kolordu, merkezi Alucra-Boyluca (Zun) köyünde olmak üzere Rus askerleri, harp sahasına intikal

hâlinde Rus orduları kumandanı Yudenic ve subayları çareyi ormanları yakmakta aradılar 29 Ocak 1917'de Tirebolu'ya yoğun ablukayı sürdüren Ruslar, uçakları vasıtasıyla Tirebolu'yu bombalamış ve deniz nakliyatını önlemek için Giresun'daki 30 kadar takayı da etkisiz hâle getirmişlerdir. Ocak ayı içerisinde 37. Tümen'in yaptığı baskınlardan bunalan Rusların 123. Tümen'i, çareyi Harşit ormanlarını yakmakta arıyordu. Çünkü çevreyi çok iyi bilen yerli halk, sık ormanlardan yararlanarak Ruslara ağır kayıplar verdirmişti. Rusların, Kanyaş'ta yaktıkları ormanlara, hâlen "yanıkgeçe" denilmektedir. Fevzi Çakmak Paşa'nın emrinde, sahile kadar olan mıntıkayı koruyacaktı. Bu kolordunun altında, Harşit Muharebeleri dediğimizde akla ilk gelen 37. Kafkas Tümeni, Tirebolu-Kürtün arasını; 11. Kafkas Tümeni, Kürtün ve yaylaları; 5. Tümen ise Alucra hattını koruyacaktı. Rusların, ağırlığı

sahil yönüne vermeleri üzerine Vehib Paşa, 3. Ordu içindeki Karadenizli askerleri ve rütbeli komutanları, yöreye alışık olduklarından sahil kısmında görevlendirdi. Ayrıca yöre halkını, Teşkilât-ı Mahsûsa bünyesine alarak onların yöre hakkındaki bilgilerinden ve yeteneklerinden yararlanmayı planladı. Yapılan bu planlamalar neticesinde, 3. Ordu'ya bağlı 3 Tümen ve 36 bin askerden oluşan 2. Kolordu birlikleri ile gönüllü milis kuvvetleri Alucra'dan sahile kadar olan bölgede, bu şanlı destanı yazdılar.

DÜNYA SAVAŞLARININ İLKİ

4 | 1.Dünya savaşı üç kıtada hükmeden Osmanlı imparatorluğunu yok etmek, İslam birliğini dağıtmak, yıkılan imparatorluğun zenginliklerini paylaşmak üzere kurgulanmış, sonuçta basit bir

vukuatla başlatılmış, Osmanlı Devleti ise bir oldu bittiye getirilerek savaşa dahil edilmiş ve büyük yıkımları ve felaket sonuçları olan dünya savaşları süreçleri başlatılmıştır.

1914 Yılında başlayan bu savaş Osmanlı İmparatorluğunun Hint Okyanusundan Adriyatik Denizine olan ve üç kıtaya yayılan büyük coğrafi konumu nedeniyle Kanal, Yemen, Hicaz, Filistin, Kut'ül Amere (Irak-Suriye), Çanakkale, Kafkas(Harşit) cephelerinde önemli savaşlar meydana gelmiştir. Bu Cephelerde pek çok zafer elde eden ecdadımız kazandığı zaferlere rağmen müttefikleri savaşı kaybettiği için savaşı kaybetmek zorunda kalmıştır.

Bu Zaferlerden ikisi tarihi, stratejik konumu ve savaşın gidişatını etkilemesi bakımından

diğerlerinden farklı olup, bugünkü sınırların belirlenmesi açısından diğerlerinden farklıdır. Bu savaşlardan Çanakkale ve tarihçilerin II. Çanakkale olarak tanımladığı Kafkas Cephesi Harşıit Harbidir. Birinci özellik savaşların aynı zaman diliminde yapılmış olmasıdır. İkinci özellik ise, hem Çanakkale Harbinin deniz-kara savunma, hem de Harşıit'in kara savunma harbi olarak gerçekteşmiş olmasıdır. Üçüncü özellik ise bu günkü Anadolu sınırları içerisinde yapılmış olmasıdır. Bir başka özellik ise her iki düşman saldırısının devletin başkenti İstanbul'u hedef alması idi. Eğer bu savaşlarda birinde başarısız olunmuş olsaydı bu günkü sınırlardan bahsetmek mümkün olmayacaktı.

SARIKAMIş TAARRUZUNDAN HARşıIT SAVUNMASINA

Birinci dünya harbi başladıktan hemen sonra Osmanlı ile Ruslar arasında Doğu cephesi savaşları da başlar.

1 Kasım 1914'te Rus ordusu doğu cephesinde sınırlarımızı aştı.

3. Ordumuzun 118 bin kişilik mevcudu vardı. Ancak iaşe getiren gemiler Ruslar tarafından Karadeniz'de batırıldı. Askerlerin

bir bölümü Yemen kıyafeti(yazlık) içindeydi.

Sarıkamış beyaz ve kırmızı bir felaket olarak çöktü omuzumuza. 90 binle anlatılan askerimiz donarak savaşarak ve tifüsle şehit oldu.

Binlerce şehit verdikten sonra cephe savaşını kaybettik. Kalan birliklerimizi daha güvenli geri cephelere çekmek zorunda kaldık.

İngiliz-Fransız donanmaları İstanbul'u işgal etmek ve savaş nedeniyle zor durumda kalan Rusya'ya yardım etmek maksadı ile Çanakkale boğazına alabildiğince yüklendiğı zamanlarda Rusya Sarıkamış'ta talihsiz bir şekilde askerlerimizin büyük bölümünü şehit verdiğimiz Kafkas cephesini daha Anadolu'nun içlerine ilerletmek ve İstanbul'u işgal ederek sonuçlandırmaktı. Bu amaca ulaşmak için Doğu Anadolu ve Doğu Karadeniz'in işgaline başlandı. Nasıl olsa hedef büyük, Osmanlı'nın bu bölgedeki ordusunun büyük oranda yok edildiğı düşünülüyordu. 6 Ay gibi bir sürede İstanbul'a ulaşılacağı hedefleniyordu. Bu askeri hareket Türk ordusu tarafından ilk olarak Kop dağı savunması ile durdurulmuş yaklaşık 5 ay kadar bir süre kop dağı savunması yapılmış, çok

sayıda şehit verilerek savunma hattı Harşit nehrine çekilmiştir. Sahil kesiminde ise Ruslar Batum'dan itibaren işgale başlamış, ciddi mücadeleler sonucunda bu cephe hattında son bulmuştur. Debisi en yüksek olan Harşit Nehri sınır alınarak cephe hattı 160 km'lik Harşit Nehri Savunma hattı olarak askeri ve stratejik olarak belirlenmiştir.

HARŞİT NERESİDİR?

6 | Harşit; Gümüşhane dağlarından doğan ve Tirebolu'dan Karadeniz'e dökülen ırmağın adıdır. Harşit ırmağının yatağı derin ve sarp bir vadiydi. O zaman üzerinde baraj/HES olmadığından debisi çok yüksek akan bir nehirdi. Ayrıca derin ormanları giyinmiş her iki yanında yüksek ve aşılması zor savunmaya uygun sırtlara sahipti. Ormanlar ve arazi Sarıkamış'ta Rusların işine yaramıştı. Taarruz eden Osmanlı ordusu idi. Şimdi burası Harşit Vadisi idi. Roller değişmişti. Ruslar taarruzdaydı. Biz savunmadaydık. Sarp arazi bizden yanaydı. Bu sırtları kaplayan engin ormanlar ordumuzun yorganıydı. İki Vadi arasında akan harşit doğal engeldi. En büyük silahımız ise vatanımız koruyor olmaktı. Karadağ'daki birliklerimiz ve çetelerimiz Harşit'in batı yakasında konuşlanıp savunma hazırlıklarını hızlandırdı.

OSMANLI ORDUSU KARARGAHI ARPACIK KÖYÜ/ ESPIYE

Ruslar Karadağ savaşlarından sonra Harşit'e çekilen ordumuzun boşalttığı köylere girmeye devam ettirdi. Vakfikebir, Tonya, Eynesil ve 27 Temmuz 1916 günü Görele'yi işgal etti.

Çavuşlu'da Şeminin Gıranın'dan çetelerin yaptığı baskında Rusların taburu telef oldu. Bunun üzerine Herialtı ve Dumurlu Deresi altında bir katliamı gerçekleştirdi. Düşman artık ilerliyordu ama çok dikkatli davranıyordu. Rus ordusu üç filo 36 gemi denizden, karagücü ile karadan Harşit'in doğusunda konuşlandı.

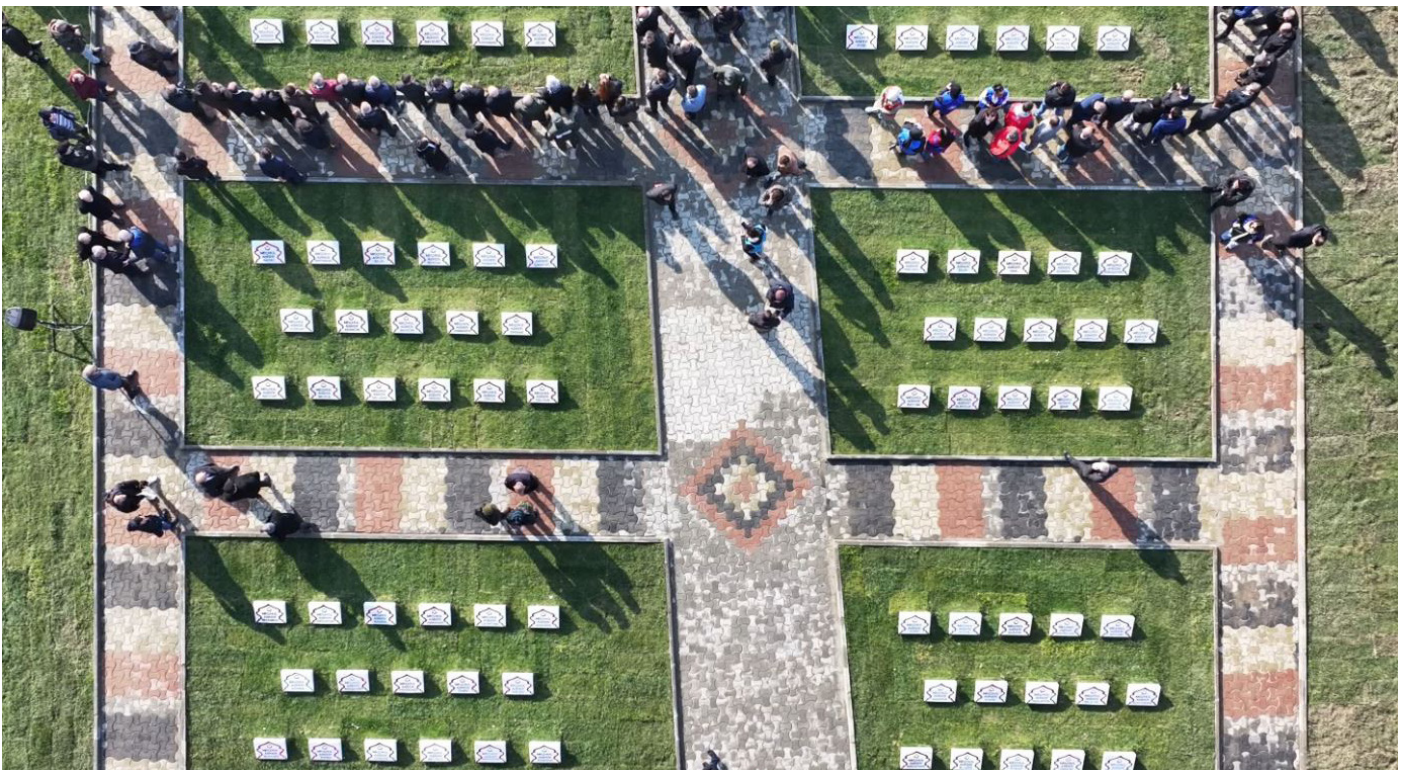
Sahil müfrezemiz 37 tümen komutanı Hamdi Paşa idi. Tümen karargâhı bugünkü Espiye'nin Arpacık Köyü'nde idi. İnköyü, Aslancıkbaşı, Güce sırtları, Şaban Kalesi, Garigen, Tepealan, Olucak, Argaç Tepesi savunma için hazırlanmıştı. Harşit vadisindeki Osmanlı Ordusunun kazdığı siperler bütün canlılığı ile halen o günkü gibi durmaktadır. Ağaçbaşı yaylasın'da birlik karargahı vardı. Tepealan iase nakliye ve dağıtım yeri olarak kullanılmaktaydı. Ayrıca hâkim olduğu tepeye taciz atışları için

kullanılıyordu.

BAŞARI NASIL GELDİ

Vehib Paşa, az sayıdaki topumuzu farklı farklı noktalarda geceleri ve kapalı havalarda ateş ettirip düşmana, çok topumuz varmış intibayı verdiriyordu. Aynı zamanda farklı yerlerde barut patlattırıp düşmana, toplarımızın olduğu yerlere değil de barut patlatılan yerlere boşa ateş ettirdi. Namlu şekli verilen ağaç kütüklerini boyatarak mevzilere yerleştirdi. Geceleri ve sisli havalarda yerli milis güçlerin kılavuzluğu ile âni baskınlar yaptırdı. Nehrin üzerindeki köprüleri imha ettirdi. Düşmanın en ufak kıyımdamasına, çok şiddetli şekilde karşılık verdi. Özellikle 37. Tümen, sahil kısmında çok başarılı savunma yapıyordu. Tümen kumandanı Trabzonlu Hacı Hamdi Paşa, çok

disiplinli, kararlı ve başarılı bir askerdi. Emri altındaki 109. Alay Kumandanı Trabzonlu Ali Rıza Bey, çayın denize döküldüğü kısımda vazife almıştı. Rusların hem karadan hem denizden hem de havadan taarruzları altında imkânsız başarıyor, mıntıkasını adım adım savunuyordu. Yine aynı tümen altında görevli, Giresunlu, Sultan Abdülhamid Han'ın da çok sevdiği, Kop Savunmasının efsanevî komutanlarından Binbaşı Hüseyin Avni Bey, Harşit Savunmasında da çok kritik görevler üstlenmişti. Doğduğu topraklar olması sebebiyle yöreyi ve yöre halkını çok iyi tanıyor hem milis güçlerinin yönetilmesine hem de Osmanlı birliklerine çok yardımcı oluyordu. Kahraman askerlerimiz bir buçuk yıldır devam eden bu direnişte, Rusları iyice bunalıttı. Hatta düşman, artık harp bitsin diye bakıyordu. Rusların yaptığı

bütün teşebbüsler sonuçsuz kalıyordu. Âni baskınlar karşısında iyice bunalan düşman, çareyi Rus işgalleri devam ederken, yerli işbirlikçileri Taşnak-Hınçak ve Pontusçu terör komiteleri, bölge halkına akla hayale sığmayan, insanlık dışı mezalimler yapmışlardır Her yaptıkları hamle, birçok ölü bırakmalarına sebep oluyordu. Bunların üzerine bir de karargâhları, âni baskınlarımızla ya havaya uçuruluyor ya da topçu ateşiyle dağıtılıyordu. Bilal Çavuş'un, Tirebolu-Çınarcık mevkiindeki Rus karargâhını, üç arkadaşı ile havaya uçurması, çok büyük bir cesaret ve kahramanlık örneği idi. Bir buçuk yılın sonunda Vehib Paşa, artık taarruz yapmaya hazırlanıyordu. 7-8 Kasım 1917'de uygulanacak bu kararın öncesinde, 6 Kasım'da Enver ve Vehib Paşalar, Tirebolu ve tümen merkezinin olduğu Espiye'yi teftiş amaçlı ziyaret ettiler. Akabinde Vehib Paşa, Rusların birliklerini sevk ve idare ettiği, etrafa hâkim, stratejik öneme sahip Gümüşhane-Kürtün Kabaktepeler Yaylası'nda bulunan Rus karargâhına, taarruz emrini verdi. 11. Tümen Komutanı Kaymakam Zekeriya Bey'in yönettiği bu taarruz, büyük bir kahramanlık ve gayretin neticesinde bölgenin ele geçirilmesiyle neticelendi. Ruslara büyük zayıat verdirildi. Düşman,

Harşit Nehri'nin doğusuna sürüldü. Bu, Harşit Muharebeleri'nde Ruslara vurulan son darbe oldu. Aynı tarihte (7 Kasım 1917) Rusya'da Bolşevik İhtilali oldu. (YEDİKITA KASIM 2024 / SAYI 195)

RUSYA'DA EKİM DEVRİMİ VE HARŞİT CEPHESİ

Rusya'da Ekim devrimi gerçekleşince Rus ordusunda çözümler meydana geldi. Yöreyi iyi bilen gerilla savaşı veren milisler ve üçüncü ordumuz karşısında bir hayli yıpranmıştı. Ermenileri örgütlediler. Ayrıca Ermenilerle Pontus Çeteleriyle savaşıyordu. Ruslar Erzincan anlaşması gereği Harşit vadisinden çekilmeye başladılar.

12 Şubat 1918 tarihinde Doğan kent (Harşit) ve Tirebolu'dan hareket eden sahil kuvvetlerimiz 13 Şubat 1918'de Görele'ye girdi. Vakfıkebir ve 17 Şubat 1918'de Trabzon... ve Nihayet Rize, Artvin, Çayeli, Hopa, Gümüşhane, Bayburt, Erzurum bütün doğu cephesi kurtarılıyor. Osmanlı Ordusu bunu takiben Ermeni çeteleriyle oluşturulmuş ve silahlandırılmış Ermeni alaylarıyla savaşıyordu. Doğudaki Ermeni mezalimi bu savaşlarda bertaraf ediliyor.

Ordumuz ve gönüllü milis

kuvvetlerinin destansı mücadelesi sonucu Harşit 16 ay kadar bir süre savunulmuştur. Bu savunma savaşı Çanakkale Zaferi gibi büyük bir zaferle sonuçlanmıştır. Her iki zafer sonucu Rusya hedeflerine ulaşamamış, Rusya taahhüt edilen yardımlar gönderilememiş, bu durum sonucu Rusya'da Bolşevik ihtilali olmuş ve koskoca Rusya savaştan çekilmek zorunda kalmıştır. Harşit geçilmiş olsaydı veya Rusya savaşın sonucuna kadar savaşta kalmış olsaydı bu gün Harşit'in batısı ve doğusunu hala Ruslar yönetiyor olmaz mıydı?

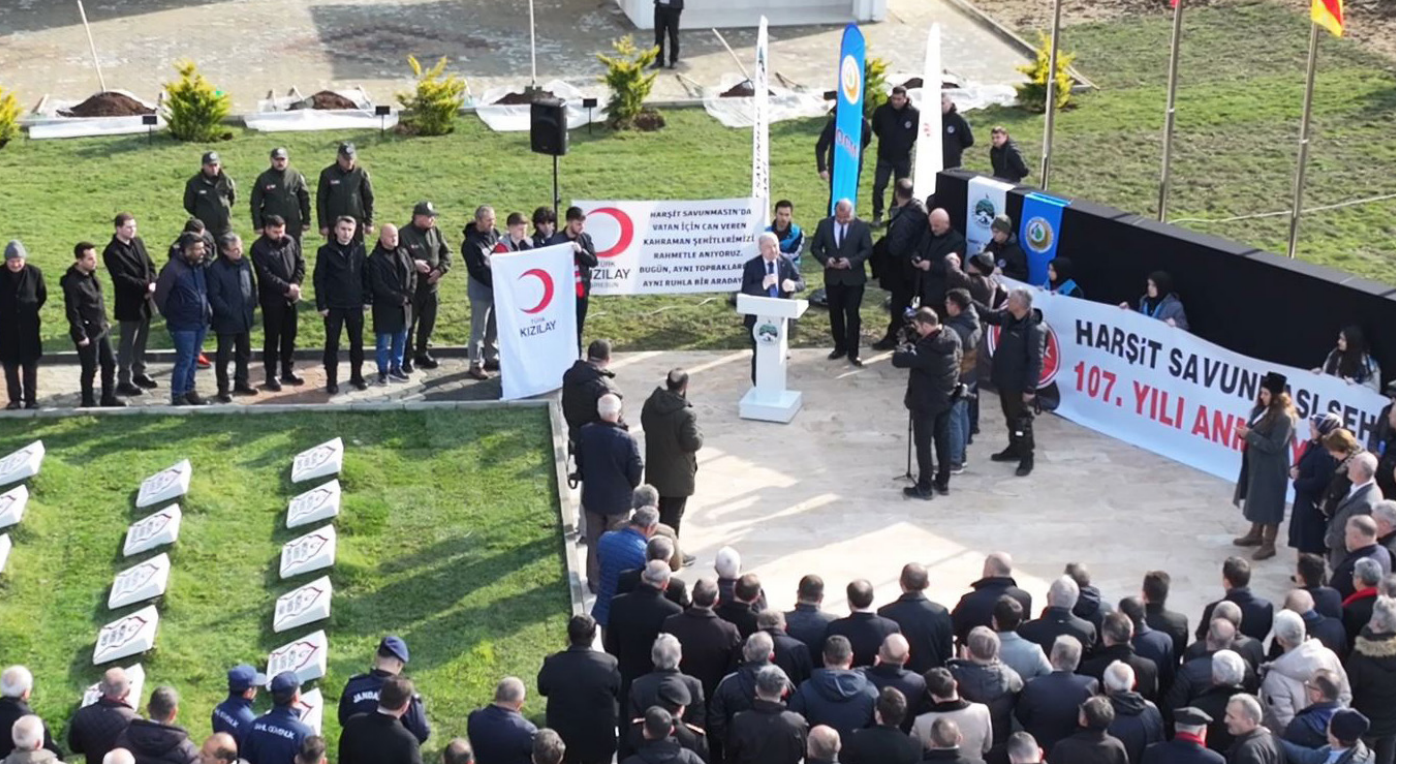
HARŞİT ÜLKEMİZ VE MİLLETİMİZ İÇİN NEDEN ÖNEMLİDİR

1- Harşit savunma harbi ulusal ve uluslararası bir öneme sahip olup, tarihi, kültürel,

sosyolojik ve jeostratejik olarak tarihi gidişatı etkilemiştir. Bu önemli süreç büyük bölümü Giresun ve Gümüşhane sınırları içerisinde yaşanmıştır.

2- Savaşın bu bölümünde Karadeniz bölgesinin önemli bir kısmı işgal edilmiş, burada yaşayan halk işgal şartlarını en ağır biçimde yaşarken Harşit nehrinin batısında kalanlar ise bu mücadelede gönüllü olarak rol almış, zafere ulaşılmasında önemli katkılar sağlanmıştır.

3- Büyük muhacir göçü bu dönemde yaşanmıştır. Batum, Artvin, Rize, Trabzon, Giresun'un doğu ilçeleri, Gümüşhane, Erzincan, Bayburt'tan yaklaşık 650.000 kişi çoluk çocuk Harşit'in batısına göç etmiştir. Bu muhacirlerin büyük kısmı ile yetim çocuklara bir süre Espiyeliler misafir etmiş ve

bakmışlardır.

4- Düzenli ordumuz 3 ana karargâhtan ikisi Alucra (Boyluca) ve Espiye (Arpacık), yani Giresun İlinde yer almıştır.

5- Bu savaşın kazanılmasında Giresun gönüllü milis kuvvetleri çok önemli katkılarda bulunmuş, bunların pek çoğu isimsiz kahramanlar olarak şehit olmuşlardır. Kalanlar ise daha sonra Rum çeteleri ile savaşmış, Kurtuluş Savaşı için 42. ve 47. alayları kurmuştur.

HARŞİT'TEN HAYMANA'YA

Harşit'i savunan kahramanları yazı ile anlatmak çok kolay değil. Hissetmek gerekir. Harşit zaferini kazanan ordumuz ve milis kuvvetlerden arta kalan askerlerimiz, Mondros ve Sevr'den sonra Doğu Karadeniz'de fırsat

kollayan Rum ve Ermeni çetelerle mücadele etmiştir. Daha sonra İngilizlerin desteği ile Batı Anadolu'yu işgale başlayan Yunan ordusunun Ankara'ya kadar gelmesi üzerine Harşit savunmasından sağ kurtulan ve gönüllü olarak yeni katılan 14-16 yaşlarındaki gençlerden oluşan ve Hüseyin Avni Alparslan'ın komutasındaki 42. Alay Ankara/Haymana cephesine, Topal Osman Komutasındaki 47. Alay ise Afyon cephesine Hareket ederek Anadolu'nun işgalden kurtarılmasında çok önemli katkılar yapmışlardır. Giresunlular için tarihte bu iki hadisenin önemi şudur: Kafkas cephesinde Rusların en batıda (Harşit) durduran ecdadımız, yaklaşık 3 yıl sonra Yunanlıları en doğuda (Haymana/Mangaldağı) durduran yine gönüllü ecdadımız. Bu sebeple Giresunlu gençlere hem doğudan hem de batıdan gelen

düşmanı durduran hem de gönüllü olarak bu fedakârlığı yapan atalarını anlamlı ve anılarını yaşatmalıdır.

HARŞİTİ ANLAMAK VE ANLATMAK

Bu tarihin seyrini değiştiren savunma savaşının canlı tanıkları olan maçalar ve teyzeler vefat etti/ediyor. Üzücü olan Devlet arşivlerinde olan binlerce belgenin tasnifi yapılarak dünya kamuoyunun önüne çıkarmak, şehitlerimizi ve gazilerimizi düzenli bir şekilde anmak, şehit mezarlarını ve siperleri ortaya çıkarmak için Giresun Üniversitesi, DKMP ve OGM tarafından başlatılan çalışmaları sonuçlandırmak lüzumu hasıl olmuştur. Tirebolu-Doğankent yolu üzerinde yapılan müze, anıt ve şehitliğin bir an önce hayata geçirilerek toplumu ve gençliği bu hususta

bilgilendirmek, eğitmek ve farkındalık oluşturmak zorundayız. Doğu Karadeniz bölgemizin miladıdır Harşit Savunması. Ondan öncesi vardır. Sonrası vardır. Ama 1916, 1918 yıllarında olan olayları anlatmalıyız. Unutmamalı ve unutturmamalıyız. Savaşmak için değil, tedbir için! Tarih tekerrür etmesin diye bilinçlenmek için. Birinci dünya harbinde açlık, yokluk, salgın hastalık, bir sel gibi çığnemiş geçmiştir Doğu Karadeniz'i. Ama yiğit kara deniz uşağı Rus ordusunu dize getiren şehitlerimizi, bu gün isimleri bile unutulmuş gönüllü savaşçı şehitlerimizi, sırtında küfesi ile cepheye yemek taşıyan analarımızı, Espiye'de yetimhanelerde çocuklara sahip çıkıp, bakımlarını yapan teyzelerimizi unutmamak için bu konuyu yerelde, ulusal ve uluslararası olarak sürekli gündemde tutmalıyız.

11

HARŞİT SAVUNMASI VAKFI KURULDU

Giresun'da 1. Dünya Savaşı'nda Ruslara karşı Türk Ordusunun ve milli mücadele kahramanlarının destansı bir savunma sergilediği Doğu Cephesinin son hattında yaşananları gelecek kuşaklara anlatmak için Harşit Savunması Vakfı kuruldu.

Aralarında; milletvekilleri, belediye başkanları, akademisyenler, üst düzey bürokratlar, kamu görevlileri, oda ve borsa başkanları, konuyla ilgili STK temsilcileri, iş insanları gibi toplumun değişik kesimlerinden yüze yakın kişinin bir araya gelmesiyle başlatılan çalışma 36 kişi tarafından vakıf senedinin noter huzurunda imzalanmasıyla fiili olarak kurulmuş oldu.

Bu amaçla 15 Aralık Cuma günü Giresun 1. Noterliğinde toplanan kurucu üyeler hep birlikte Vakıf Kuruluş Senedini imzaladı. Vakfın kuruluşu ile ilgili ilk resmi adımın atılmasının ardından kurucu mütevelli heyeti üyeleri akşam saatlerinde de Orman Bölge Müdürlüğü misafirhane-sinde ilk değerlendirme toplantısını gerçekleştirdi.

Vakıfla ilgili bilgilendirme yapan kurucu üyeler; Doğu Karadeniz'de yaşayan ve Rus işgali nedeni ile Batum, Artvin, Rize, Trabzon, Erzincan, Gümüşhane, Bayburt ve Giresun ilinin doğu ilçelerinden Harşit çayının batısına göç etmiş, savaş, seferberlik ve muhacirliğin

her türlü sıkıntısını yaşamış bölge insanlarının bu gün yaşayan çocukları, torunları ile anıları paylaşmak, dostane ilişkiler kurmak, kültür, tarih, doğa, çevre, turizm ve tarımsal faaliyetleri araştırmak, geliştirmek, korumak, yaşatmak ve gelecek kuşaklara aktarmak için üniversiteler, araştırma kurumları, vakıflar, dernekler ile ulusal ve uluslararası boyutlarda hizmet veren STK'lar, mahalli idareler, kamu ve özel sektör kuruluşları ile ilişkiler kurmak, gerektiğinde işbirliği yapmak için bir araya geldiklerini belirtti.

Harşit Savunması Vakfı'nın gayesi; "1.Dünya Savaşının en önemli cephelerinden Kafkasya(Doğu) Cephesinin batıdaki en son savunma hattı olan Harşit Savunması' nın önemini ortaya koymak, yaklaşık 160 Km'lik bu hatta gerçekleşen, Harşit çayı savunması, Şaban Kalesi savunması, Kabaktepe Savunması ve Kop Dağı direnişi, Alucra sınırlarında yer alan ordu karargahları, sahra hastanesi gibi savaşın geçtiği tüm coğrafyalarda yer alan savaş kalıntılarını, anılarını, şehit mezarlarını, kale ve surları, siperleri ve bu savunma esnasında asker ve milis güçlerince yapılan tüm eylem ve fedakârlıkları ortaya çıkarmak, tarihin derinliklerinde kalmış bilgi ve belgeler ile akademik

çalışmaları toparlayıp gelecek nesillere aktarmak, şehit ve gazilerimizin bu destansı mücadelelerini ortaya çıkarmak, gençlerimizin tarih, vatan ve millet şuurunu geliştirmek için eğitim, kültür, gezi, yürüyüş gibi etkinlik yapılmasına destek vermek, siper, şehitlik, müze ve anıt yapılarını koruyup kollamak, gerekirse yenilerini inşa etmek, 1. Dünya savaşının çok önemli bu savunma hattında ortaya çıkan başarının ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılmasını sağlamak" olarak açıklandı.

Vakfın bir diğer amacı da tarihi varlıkların, çevrenin, doğanın, ormanlarımızın ve topraklarımızın korunması ve çevreye zarar vermeden sürdürülebilir bir şekilde kullanımı hususunda halkımızın eğitilmesine ve verimli çalışmalarına yardımcı olmak. Bu gayeye ulaşmak için ilgili bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar, mahalli idareler, vakıf ve dernekler ile iş birliği yaparak, konferans, kurs, açık oturum, sempozyum, çeşitli yarışmalar, geziler, kamplar, doğa yürüyüşleri tertip ederek veya bu tür faaliyetleri destek vererek, toplumda tarih ve kültür bilincini, çevre ve doğa bilinci ile kaynaşması için çaba gösterilecek.

Bölgenin Kültür, Tarih ve Ekonomisine Katkı: Harşit Savunması Vakfı

Sayın Valimiz Mehmet Fatih Serdengeçti, kuruluş aşamasında olan Harşit Savunması Vakfı'nın kurucular kurulu üyelerini makamında kabul etti. Orman Genel Müdürlüğü Müfettişi Mustafa Özkaya başkanlığındaki bir heyet, 14 Aralık Perşembe günü Vali Serdengeçti'yi makamında ziyaret ederek vakfın amacı ve çalışmaları hakkında bilgi verdi. Ziyarete; Eski Orman Genel Müdür Yardımcısı ve eski Giresun Orman Bölge Müdürü Mustafa Özkaya, Doğankent Belediye Başkanı Rüşan Özden, Orman Bölge Müdür Yardımcısı

İbrahim Ethem, İl Basın ve Halkla İlişkiler Müdürü Ömer Tekin, önceki dönem Yavuzkema l Belediye Başkanı Abdullah Öner, Esnaf Odası Başkanı Ali Kara, İş İnsanı Fatih Meşe ve Öz Orman-İş Sendikası Bölge Şube Başkanı Muhittin Çelebi yer aldı. Heyet Başkanı Özkaya ve üyeler, Vali Serdengeçti'ye, vakfın resmi senedinde de belirtilen amaçları doğrultusunda gönüllülük esasıyla kurulduğunu ve Harşit Savunması'nın tarihi önemini vurgulayarak vakfın faaliyet konularını detaylı bir şekilde açıkladılar.

Vali Serdengeçti, Harşit Savunması Vakfı'nın bölgenin kültür, tarih, sanat, eğitim ve ekonomisiyle ilgili önemli çalışmalara imza atacak bir misyon taşıdığını belirterek, "Vakfın 1. Dünya Savaşı'ndan kalma savunma hatları ve bu döneme ait kültürel mirası koruma amacıyla ortaya koyduğu çaba takdire değer. Bölgesel kalkınma, kültürün yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması adına gerçekleştirecekleri projelerle bölgeye önemli katkılarda bulunacaklarına inanıyorum." dedi.

Görüşmede ayrıca, Harşit Savunması Vakfı'nın yerel ve ulusal düzeydeki iş birlikleri, eğitim faaliyetleri, kültürel etkinlikleri, yayınları ve diğer projeleri hakkında fikir alışverişisi yapıldı. Harşit Savunması Vakfı Heyeti Başkanı Özkaya yaptığı açıklamada, "Vakfımızın

temel amacı, Kafkas cephesinin en önemli savunma hattı olan Harşit Savunması'nın tarihi, kültürel ve askeri önemini vurgulamak, bölgede yaşayan insanların geçmişleriyle daha yakından tanışmalarına aracı olmaktır. Bu doğrultuda yapacağımız etkinliklerle tarihimize ışık tutacak, gençlerimize kültürel ve milli değerlerimizi aşılarmaya çalışacağız. Bugün buraya Sayın Valimizi çalışmalarımız hakkında bilgilendirmek ve desteklerini alarak daha geniş kitlelere ulaşmayı hedefliyoruz" şeklinde konuştu.

Vali Serdengeçti de vakfın faaliyetlerine destek olma ve iş birliği imkanları konusunda her zaman işbirliği yapmaya hazır olduklarını belirtti. Görüşme sonunda Vali Serdengeçti, heyet üyelerine teşekkür ederek, vakfın faaliyetlerinde başarılar diledi.

SARIKAMIŞ HAREKÂTI'NDAN HARŞİT ZAFERİ'NE

İsmail KAHRAMAN

Araştırmacı Gazeteci

Belgesel Yönetmeni

16

1960 yılının kış aylarında Harşit Savunması destanının tarihe altın harflerle geçtiği bölgeye hâkim, Giresun'un Espiye ilçesi Dikmen köyünde dünyaya gelmiştim. Daha çocukluk yıllarımda Harşit Zaferi ile ilgili büyükle-
rimden kahramanlık hikâyeleri dinlemiş, Harşit Zaferi'ni öz benliğimde hissetmeye başlamıştım. Babamın babası rahmetli İbrahim dedemin askere celp edilip cepheye sevk edilerek şehit olduğunu, annemin babası Mustafa dedemin Sarıkamış savaşlarında esir düşüp Rusya'da 10 sene esir kaldığını öğrendiğimde 7 yaşlarındaydım.

Gençlik yıllarımız hep Birinci Dünya Harbi, Kurtuluş Savaşı, Kore Savaşları, Kıbrıs Barış Harekâtı kahramanlıklarını dinleyerek geçmişti. Gazeteci ve belgeselci olduğumdan bu konuları araştırmaya karar vermiş, 1998 yılında Şehitler Mahşeri Çanakkale belgeselini çekmiş,

ardından Sarıkamış Harekâtı ile Allahuekber Dağları'nda araştırmalar yapıp belgeseller çekmiş, Dünya'nın birçok bölgesindeki şehitliklerimizi yerinde araştırıp belgeselleştirdik.

2019 yılında TRT, çok önemli bir belgesele imza atmıştı. Konsept danışmanlığını yaptığım "Kafkas Cephesi Beyaz Savaş" belgeseli 6 bölüm halinde TRT'de yayınlanmıştı. Bu belgeselin hazırlanıp yayınlanmasında, belgeselin yapımcı yönetmeni çok değerli Ayhan Arabacı'ya teşekkür etmeyi bir borç biliyorum. Yemen'den Kafkaslar'a, Balkanlar'dan Orta Doğu'ya, Sarıkamış'tan Sibiry'a'ya araştırmalar yapıp belgeseller çeken az sayıda gazeteci ve belgeselcilerden biri olmanın vicdani huzuru içerisinde, çocukluk yıllarımda kahramanlık destanı dinlediğim Kafkas Cephesi Harşit Savunması ile ilgili 2001 yılından beri yaptığım araştırma ve

belgesel çekimler Harşit Zaferi gerçeğinin Türkiye kamuoyu gündemine taşınmasına büyük katkı sağlamıştır. Orman Genel Müdürlüğü, Kafkas Cephesi Harşit Zaferi'nin 100. Yılı anısına Harşit Destanı'nın yazıldığı Tirebolu-Harşit vadisine 100. Yıl şehitler mesire alanı, Kafkas Cephesi Şehitler Müzesi ve anıtları yaparak şehitlerimize vefa borcumuzu ödemek için çalışmalar yaptı. Bu kapsamda ilk kez Harşit Zaferi ile ilgili Harşit Savunması Vakfı, Mustafa Özkaya'nın başkanlığında kuruldu. Şubat 2024 yılında ilk kez Harşit Zaferi'nin 106. Yılı devlet töreni ile anılmış, şehitlerimiz için fidanlar dikilmiştir. Harşit Zaferi artık Türkiye gündemine gelirken bu konuda geçmişte yapılan bazı satırbaşlarını sizinle paylaşmak istiyorum.

KOP DAĞI SAVUNMASI'NDAN HARŞİT ZAFERİNE

Geçmiş zaman olur ki, hayali cihan değer. Her fırsatta doğduğumuz topraklara gelerek, burayı yeniden keşfetmeye, araştırmalar yapmaya devam ediyoruz. Doğu Karadeniz'in tarih ve kültür diyarı Giresun, Bayburt ve Gümüşhane'de belgesel çalışmalarımıza devam ediyoruz. Doğu Karadeniz'in tarihimizde ve kültürümüzde önemli bir yeri var. Bu topraklar kurtuluş destanının yaşandığı topraklar... Bu topraklarda binlerce şehit verdik. Binlerce Mehmetçiğin şehit düştüğü Harşit Vadisi ve Kop Dağları... Buralarla ilgili ciddi çalışmalar yapılmalı ve şehitlerimize olan vefa borcumuzu ödemeliyiz. Bir gazeteci arkadaşımın ifadesi ile "Birinci Cihan Harbi'nde bir Çanakkale geçilmedi, bir de Harşit geçilmedi" Bu

önemli bir söz. Evet, milli mücadele tarihimizde önemli bir yeri olan Harşit ve Kop dağları geçilseydi, İngilizlerden önce Ruslar, Osmanlı'nın başkenti İstanbul'u işgal edeceklerdi. Bu topraklar işte bu kadar önemli. Tarih, tarihin yaşandığı yerde araştırılmalı ve yazılmalıdır. Tarih bilincine sahip olmak her şeye sahip olmaktır düşüncesinden hareket ederek belgesel çalışmaları yapıyoruz. Doğu Karadeniz'de tarihimizin önemli noktalarında araştırmalar yapıyoruz.

KARADENİZ'İN ÇANAKKALEŞİ HARŞİT SAVUNMASINI KONUŞTUK

18 | Harşit'in Ruslar tarafından işgalinin 100. yılı Bu vesile ile düzenlenen programa protokol üyeleri ve davetliler katıldı. Kültür adamı, değerli dostum Öğretim Üyesi Fahri Şirin'in de konuşmacı olarak katıldığı toplantıda, Harşit Savunmasının tarihi, yaşananlar ve bu toprakların ne kadar önemli olduğu ile ilgili katılımcılara bilgiler sunduk. Harşit Savunmasının tarihimizde önemli bir yeri olduğunu, maalesef çok fazla gündeme gelmediğini ve toplantı bu anlamda çok önemli olduğunu dile getirerek, bu kurtuluş destanı ile ilgili çalışmalar yapılması gerektiğinin altını çizdik. Toplantıda katılımcılarla yaptığımız araştırmalarla

elde ettiğimiz bilgi ve belgeleri paylaştık.

KOP DAĞLARI

Doğu Karadeniz'de gerçekleştirdiğimiz tarih ve kültür yolculuğunda KOP Dağının zirvesinde belgesel çekim araştırma yaptık. Bundan tam yüz yıl önce 1816'da KOP Dağında soğuk ve kara rağmen Mehmetçik Ruslara geçit vermemiş, 9 bin 700 şehit, 15 bin yaralı vermiştik. Araştırmalarımız boyunca hüznün ve gururu bir arada yaşadık. Çoruh nehri, Kop dağları ile tam bir tarih ve kültür şehri Bayburt... Bizler Bayburt'ta yaptığımız araştırmalara ara verirken, sizleri de buralara davet ediyor ve KOP Dağı'nda şehitlerimize bir Fatiha okumanızı istiyoruz.

GÜMÜŞHANE

Tarih ve kültür yolculuğumuza Türkiye'nin önemli illerinden Gümüşhane'de devam ediyoruz. Çanakkale'den sonra kahramanlık destanı yazılan Harşit Irmağı'nın doğduğu Gümüşhane – Bayburt arasındaki Vauk dağından su içip yola çıkarak tarihimizin kilometre taşlarını araştırmaya devam ettik. Gümüşhane'nin canlı tarihi 36 kitap yazan ve kütüphanesinden binlerce kitabı bulunan

Güngör Üçüncüoğlu'nu ziyaret ederek, kendisi ile söyleşi yapıp, bilgi aldık.

GÜMÜŞHANE'NİN TARİHİ

Gümüşhane'nin tarih ve kültürümüzde önemli bir yeri var. Yapılan araştırmalara göre bu bölgelere ilk yerleşim Milattan Önce 3.000 tarihlerinde yaşamaya başlamış. Asurlular döneminde Aziz Hayasa ülkesi olarak adlandırılan bölgede Hitit döneminde Karadeniz bölgesinin otokton halkı Kaşkaların yaşadığı sanılmaktadır. MÖ 9. yüzyılda Urartu hâkimiyetine giren, Kimmer ve İskit saldırılarından sonra Pontus, Roma, Bizans ve Trabzon İmparatorluğu tarafından yönetilmiştir. Bu yönetimler arasında kısa süreli Arap, Ermeni, Türkmen hâkimiyetleri gören kent Trabzon İmparatorluğu'nun yıkılmasının ardından da 1514 yılında temelli Osmanlı hâkimiyetine girene dek Akkoyunlu ve Safeviler tarafından yönetilmiştir. 1. Dünya Savaşı sırasında 1916'dan 1918'e dek Rus orduları tarafından işgal edildi. Gümüşhane bu bakımdan zaferler tarihimiz için de önemli bir yer. Bizler Doğu Karadeniz'de araştırmalarımıza devam ederken, sizleri millî mücadele tarihimizde önemli bir yeri olan KOP Dağı ve Harşit Savunması ile ilgili kısa bir bilgi

ile baş başa bırakıyorum.

KOP DAĞINDAN HARŞİT SAVUNMASINA DOĞU KARADENİZ

1. Dünya Savaşı'nın, Kafkas Cephesi'nde yer alan son savunma hattı "Kop Dağı ve Harşit Savunması" askerî, siyasî ve sosyal tarihimiz açısından önemli sonuçları da beraberinde getirmiştir. 1. Dünya Savaşı'nda İtilaf devletleri Çanakkale'yi aşamazken doğuda da Ruslar Kop dağı ve Harşit'te durdurulur. Rusya'daki Bolşevik ihtilaline yol açan Kop Dağı ve Harşit Savunması Çarlık Rusya'nın yıkılmasına sebep olur. Mehmetçik, Kop Dağı ve Harşit savunmasında, Estergon, Kanije, Akka, Plevne ve Çanakkale'de olduğu gibi bir kez daha destanlar yazmış, Osmanlı ordusu olağanüstü başarılarla imza atarak zaferler tarihimize altın harflerle adını yazdırmıştır.

Savaşın tüm hızıyla devam ettiği cephelerdeki savunma bölgelerinde yer alan köylerimiz bir yandan boşaltılmış, diğer yandan da Rus istilasına yüzünden göç kaçınılmaz hâle gelmişti. Ancak halk, yurt edindiği köylerini terk etmek istemiyordu. Köy ve kasabalarını terk etmeyenler, Rus askerlerinin desteği ile Ermeni ve Rumların baskısına

maruz kalırken, Anadolu'nun iç kısmına doğru göç edenler büyük bir dram yaşıyordu. Rus işgali ve savaşları yüzünden Doğu Karadeniz ve Doğu Anadolu bölgesinden bir milyondan fazla insanın Anadolu'nun iç kısmına doğru göç ettiği, Rus askeri arşiv belgelerinde yer almakta. Dede ve ninelerinin Muhacirlik ve seferberlik yıllarında çektiği sıkıntılar torundan toruna anlatılarak devam etmekte. Muhacirlik ve seferberlik yıllarında hastalık ve açlıktan çok sayıda insan ölür.

KAFKAS CEPHESİNDEN HARŞİT SAVUNMASINA

20 | 1916-1918 yıllarında askerlerimiz birçok cephede olduğu gibi Karadeniz'de destanlar yazmış, namert düşmana geçit verilmemiştir. Birinci dünya harbinde açlık, yokluk, salgın hastalığın

bir sel gibi çığneyip geçtiği Doğu Karadeniz'de önemli savaşlar yapılmış. Sarıkamış bozgunundan sonra Rus ordusu ancak Harşit'te durdurulmuş ve 16 aya yakın Harşit vadisini savunarak Rus ordusu Harşit'i geçememiştir.

Harşit cephesindeki şehitlikler bugüne kadar araştırılmamış. Şehitlikler yok olmuş, Harşit cephesi şehitlerine bir anıt mezar bile yapılamamıştır. Harşit savunmasının canlı şahidi siperler her geçen gün yok oluyor. Başbakanlık Devlet arşivleri ve Askeri Tarih Arşivlerinde Harşit savunması ile ilgili arşiv belgeleri tasnif edilmeyi beklemektedir.

İlgili Devlet yetkilileri tarafından bölgede ciddi araştırmalar yapılmalı. Harşit şehitleri için bölgeye bir şehitler anıtı dikilip siperler koruma altına alınmalı Arşiv

belgeleri tasnif edilip kamuoyuna açıklanmalı.

Harşit cephesi şehitlikleri ile siperlerin koruma altına alınması için HARŞİT CEPESİ TARİHİ ARAŞTIRMA GRUBU kuruldu. Grup Harşit vadisinde araştırma yapıp şehit mezarları ve son siperlerin belgesel çekimlerini yapmaya başladı. “HARŞİT SAVUNMASI TARİHİ ARAŞTIRMA GRUBU” bir bildiri hazırlayarak yaptıkları ön çalışmayı devlet yetkililerine gönderip kamuoyuna açıkladı. Çalışma grubunun Harşit savunması ile ilgili yaptığı araştırma özetle şöyle.

SARIKAMIŞ HAREKÂTINDAN HARŞİT SAVUNMASINA

1. Dünya Harbi başladıktan hemen sonra Osmanlı ile Ruslar arasında Doğu cephesi savaşları da başlar.

1 Kasım 1914’te Rus ordusu doğu cephesinde sınırlarımızı aştı.

3. Ordumuzun 118 bin kişilik mevcudu vardı. Ancak giyecek ve iâşe getiren gemiler Ruslar tarafından Karadeniz’de batırıldı. Askerlerin bir bölümü Yemen kıyafeti içindeydi.

Enver Paşa Sarıkamış Harekâtını kumandanlara tebliğ ettiğinde; Hasan İzzet Paşa direndi.

“Paşam bu plan iyi bir plan. Ancak mevsim kış. Bu mevsimde bu harekât çok risk taşır. Baharı bekleyelim. Yollar açıl-sın” dedi.

Enver Paşa’nın cevabı netti:

“Hocam olmasan seni idam ederdim.”

Sarıkamış beyaz ve kırmızı bir felaket olarak çöktü omzumuza. Silah, iâşe ve giyim malzemesi olarak çok iyi olan Ruslara yenildik.

90 binle anlatılan askerimiz donarak savaşıarak ve tîfûsle şehit oldu.

Rusların da 30 bin askeri aynı şekilde öldü. Sarıkamış sonrası her iki ordu hem toparlanmaya hem mevzii savaşılarına devam etti.

Rus Çarı, Churchill'e çektiğı telgrafta:

22 | “Soğuktan telefonlar bile çalışmıyor. Osmanlı ordusu hala direniyor. Bu nasıl ordu? Derhal Türklere bir cephe daha açın” diye feryat ediyordu. Bir anlamda Çanakkale Savaşı'nın da sebeplerinden biri oluyordu Sarıkamış harekâtı.”

Yenilmiştik. Ruslar arkasından dilediğı kadar takviye alıyordu. Oysa Osmanlı ordusu; aynı anda Çanakkale'de, Kanalda, Irak ve Kafkas Cephesinde savaşıyordu.

Osmanlı; 93 harbi, Balkan, Yunan, Yemen, Galiçya, Trablusgarp savaşılarından milyonlarca askeri şehit ve yaralı olarak çıkmıştı.

DOĞU KARADENİZ'DE OSMANLI RUS MÜCADELESİ

Sarıkamış yenilgisi sonrasında Rusların önünde silahsız, iâşesiz, yokluk içinde, takviyesiz, toparlanmaya çalışan üçüncü ordu vardı. Teşkilatı mahsusa müfrezeleri ile çete denilen sivil direnişçiler savunuyordu Doğu Karadeniz topraklarını.

Bir akrebin kısıkcı gibi, Rus ordusu bir koluyla güneyden Erzurum- Bayburt üstünden diğerkoluyla da Karadeniz sahilinden, kuzeyden harekete geçti. Sahil kuvvetlerine Rus donanması eşlik ediyordu.

Osmanlı ve Rus ordusu arasında Karadeniz sahilindeki savaşılar öncelikle Batum, Artvin, Ardahan, Borçka, Hopa yöresinde yoğunlaştı. Artık Doğu Karadeniz'de ve Doğu cephesinde her karış toprak savaş alanıydı. Derelerin savaşı, tepelerin, sırtların, dağların savaşıydı bu. Her dere, her vadi, her sırt doğal bir cepheydi. Biri terkediliyor, diğeri geçiliyordu. Osmanlının savaştığı büyük cepheler Karadeniz'de asker kaynağını kurutmuştu. Geride ihtiyarlar, kadınlar, çocuklar çoğunluktaıydı. Yokluk ve açlık had safhadaıydı. Doğudan giren düşman her gün yaklaşıyordu. Batum'dan başlamak üzere bir

muhacir seli batıya doğru akıyor-
du. Hem doğayla hem hastalık-
la, açlıkla, deniz bombardımanı
altında batıya doğru akıyordu.

MUHACİRLİK YILLARI VE ORDULARIN DURUMU

Muhacirlik Karadeniz'in ve Doğu
bölgemizin miladıydı. Sadece
Karadeniz'de iki milyon kişinin
muhacir olduğu tahmin edilmek-
tedir. Bu durum muhacir kabul
eden diğer şehir ve bölgelerimi-
zin de dengesini bozmuştur.

18 Kasım 1915 Hopa Hudut
Taburu ve gönüllülerden olu-
şan bir alayımız Ruslara hücum
edip 2 top, 100 Rus askerini esir
alıyor.

Hopa'dan Harşit'e Karadeniz
Destanı

21 Kasım 1915 Hopa Müfrezesi 8
bölüklük Rus kuvvetlerine saldı-
rıyor ve 4 bölüğü esir alıyor. Rıza
Bey, Artvin'i alıyor. Bu kuvvetler
Çoruh'u geçip Ardanuç'u aldılar.
Diğer kuvvetlerimiz Batum'a
kadar gelip, elektrik santralini
tahrip ettiler.

Rus Komutan General Elshin
başarısız sonuçlardan dolayı gö-
revden alındı. Yerine LİYAHOF
getirildi.

Batum kuşatması, Borçka
Şehitler Tepesi Savaşları, Arhavi
Savaşları, Abı deresi, Fırtına
Deresi savaşları... Şubat 1916'tan
itibaren Ruslar üstünlüğü ele
geçirmiş batıya yönelmiştir. Rize
düştü. 24 Şubat 1916. Of cep-
hesinde ummadığı bir dirençle
karşılaşan Ruslar Baltacı dere-
sinde 10 kilometrelik bir cephe-
de büyük zayıflık vermiştir. Yerli
halkın, of âlimlerinin halkı ay-
dınlatma çabaları çok etkili ol-
muş. Avni Paşa'nın yetkilendir-
diği Of müftüsü "Düşmana karşı
mücadele etmek için, orduya as-
ker celbi vesair tedbirlerin alın-
ması doğrultusunda Of müftü-
sü Hüseyin Sabri Efendi'ye her
tүrlü selahiyeti vermiştir. Bütün
alakadar makamatın süreti ka-
tiyyeden mazkaret göstermesini
beyan eylerim"

23

Ruslar hiç beklemedikleri bu
direnışte büyük zayıflık vermiş
ve Baltacı Dere'sini ancak 22
gün sonra aşabilmişlerdir. Of ve
Çaykara ahalisi varını yoğunu,
canını ortaya koymuştur.

26 Mart 1916: Kelali Tepeleri ve
Madur Dağı Savaşları.

15 Nisan 1916: Of kazası işgal
edildi. Üç gün sonra da Trabzon
işgal edildi.

18 Nisan 1916: Ardından
Akçaabat'a girdiler.

Sahil birlikleri ve yerli milis güçleri karada düşmanı karşıladı. Karadağ, Çamlıtepe, Kanlıtepe, Işıklar Köyü.

24 | Ruslarla vuruşulmuş, tam 92 gün Rus Ordusu durdurulmuştur. Askeri birliklerimizin yanına sivil çetelerimiz yer almış. Önemli sonuçlar alınmıştır. Ancak Ruslar 5 ay süren Bayburt Kop geçidi, Masad Vadisi, Ahsunk Hanları, Maden hanları savaşlarından sonra Bayburt düştü.

Düşmanın sahil güçlerimizin arkasına düşme tehlikesi belirince ve Bayburt'un da düşmesi geri çekilip yeni bir savunma hattı kurmak gerekti.

ÜÇÜNCÜ ORDUMUZUN SAVUNMA HATTI HARŞİT CEPHESİ

Üçüncü Ordu Komutan'ı Vehip Paşa; Erzincan, Tirebolu arasına bir çizgi çekip savunma hattını, üçüncü orduyu bu çizgi üzerine konuşlandırdı. Bu cephe Harşit Cephesiydi.

Harşit; Gümüşhane dağlarından doğan ve Tirebolu'dan Karadeniz'e dökülen ırmağın adıdır. Harşit ırmağının yatağı Derin ve sarp bir vadiydi. Ayrıca derin ormanları giyinmiş her iki yanında yüksek ve aşılması zor savunmaya uygun sırtlara sahipti. Ormanlar ve arazi Sarıkamış'ta Rusların işine yaramıştı. Taarruz eden Osmanlı ordusu idi. Şimdi burası Harşit Vadisi idi. Roller değişmişti. Ruslar taarruzdaydı. Biz savunmadaydık. Sarp arazi bizden yanaydı. Bu sırtları kaplayan engin ormanlar ordumuzun yorganıydı. İki Vadi arasında akan Harşit doğal engeldi. En büyük

silahımız ise vatanımızı koruyor olmaktı. Karadağ'daki birliklerimiz ve çetelerimiz Harşit'in batı yakasında konuşlanıp savunma hazırlıklarını hızlandırdı.

OSMANLI ORDUSU'NUN KUZEYDEKİ KARARGÂHI ESPIYE-ARPACIK KÖYÜ

Ruslar Karadağ savaşlarından sonra Harşit'e çekilen ordumuzun boşalttığı köylere girmeye devam ettirdi. Vakfıkebir, Tonya, Eynesil ve 27 Temmuz 1916 günü Görele'yi işgal etti.

Çavuşlu'da Şeminin gıranından çetelerin yaptığı baskında Rusların taburu telef oldu. Bunun üzerine Heri altı ve Dumurlu Deresi altında bir katliamı gerçekleştirdi. Düşman artık ilerliyordu ama yoğunlukta üflüyordu. Rus ordusu 3 filo 36 gemi denizden, kara gücü ile

karadan Harşit'in kuzeydoğusunda konuşlandı.

Sahil müfrezemiz 37 tümen komutanı Hamdi Paşa idi. Tümen karargâhı bugünkü Espiye'nin Arpacık Köyü'nde idi. İnköyü, Aslancıkbaşı, Güce sırtları, Şaban Kalesi, Garigen, Tepe alan, Olucak, Argaç Tepesi savunma için hazırlanmıştı. Harşit vadisindeki Osmanlı Ordusunun kazdığı siperler bütün canlılığı ile halen o günkü gibi durmaktadır.

Ağaç başı yaylasın 'da birlik karargâhı vardır. Tepe alan iaşe nakliye ve dağıtım yeri olarak kullanılmaktadır. Ayrıca hâkim olduğu tepayı taciz atışları için²⁵ kullanılıyordu.

HARŞİT CEPHESİNDE SON SİPERLER KORUNMALI

Bugün Gümüşhane yaylası olan Harşit vadisindeki Güvende'nin kuzeyinden başlayan yakın savunma mevzileri de bütün canlılığı ile durmaktadır. Ağaçbaşı, Güvendebaşı, Güvende arkası, Kabaktepe, Naldöken, Balıklı gıranı, Gerdanlık tepe de bütün canlılığı ile bu siperler duruyor.1. Dünya Savaşının Doğu cephesinin son siperleri burada yatıyor. Harşit'in batı tepelerinde ormanların zirvelerinde, zirvelerdeki topuk yaylalarında bu siperler yaşıyor. İçine girecek askeri bekliyor sanki. Sarıkamış yenilgimiz ile batıya yönelen Rus ordusunun tepelerde, sırtlarda, vadilerde, derelerde, yaylalarda dişiyle tırnağıyla karşısına dikilen Türk ordusunun son siperleriydi bu siperler. Üçüncü ordumuzun 1. Dünya savaşındaki ıslak imzaları halen bütün heybetiyle esrarı ile duruyor. İçinde otlar büyümüş, ihtişamı eksilmemiş.

Acıdır ki; ne üzerinde otlayan koyunlar, ne çobanlar ne de yanlarından geçen yolcular bu siperlerin farkında değil. Üzerinde piknik yapan insanlarımız neyin üstünde oturduğundan haberi yok.

Bu savaş doğu cephesinin sırtına acımasız yükler yüklemiştir. Kanalda, Irakta, Kût'ül-Amâre'de, Trablus'ta,

Çanakkale'de, Kafkasya'da, savaşan Osmanlı orduları, üç milyon civarında asker kaybetmiştir.

Doğu Karadeniz'de Muhacirlik diye adlandırılan felaket yüzbinlerce ocak söndürmüştür. Ta Batum'dan başlayan ve Rus Ordusundan Ermeni eşkiyasından kaçan ve batıya akan muhacir sayısı iki milyon olarak verilmektedir. Ve bunların yarından fazlası geri dönmediği gibi gittikleri bölgeleri de büyük bir yükün altında bırakmışlardır.

RUSYA'DA EKİM DEVRİMİ VE HARŞİT CEPHESİ

Rusya'da Ekim devrimi gerçekleşince Rus ordusunda çözülmeler meydana geldi. Yöreyi iyi bilen gerilla savaşı veren milisler ve üçüncü ordumuz karşısında bir hayli yıpranmıştı. Ermenileri örgütlediler. Ayrıca Ermenilerle Pontus Çeteleriyle savaşıyordu. Ruslar Erzincan anlaşması gereği Harşit vadisinden çekilmeye başladılar.

12 Şubat 1918 tarihinde Tirebolu'dan hareket eden sahil kuvvetlerimiz 13 Şubat 1918'de Görele'ye girdi. Vakfıkebir ve 17 Şubat 1918'de Trabzon... Ve Nihayet Rize, Artvin, Çayeli, Hopa, Gümüşhane, Bayburt, Erzurum bütün doğu cephesi korkutuluyor. Osmanlı Ordusu

bunu takiben Ermeni çetele-riyle oluşturulmuş ve silahlan-dırılmış Ermeni alaylarıyla sa-vaşıyordu. Doğudaki Ermeni mezalimi bu savaşlarda bertaraf ediliyor. Rus işgalinden kurtul-muş olmak Mondros öncesi ül-kemize bir nefes aldırıyor. Anca; Anadolu'ya sahipsen rahatlık senin işin değildir.

Şimdi Harşit Vadisi'nin batı zir-velerinde bir yaz iki kış geçir-miş üçüncü ordumuza bağlı 37. Tümen'in, denizden Erzincan'a kadar uzanan çizgide mevzilen-miş ve savaşmış askerlerimizin, milislerimizin hakkını unutmak ne mümkün! Üzerinden 100 yılı aşan bir süre geçen Harşit Savunması Zaferi öncesi vardır sonrası vardır. Ama 1916, 1918 yıllarında olan olayları anlatma-lıyız. Unutmamalı ve unuttur-mamalıyız. Savaşmak için de-ğil, tedbir için! Tekerrür etmesin diye tarih!

TİREBOLU'DAN GÜMÜŞHANE'YE HARŞİT SAVUNMASI

Kafkas Cephesi Harşit Savunmasında Askerlerimiz Fındık Yiyerek Vatanımızı Savunmuşlardı. Seferberlik yıl-ları, eli silah tutan insanları-mız cephelerde 7 devlete karşı 10 cephede çarpışmakta, ölüm kalım mücadelesi vermekteydi.

Giresun Tirebolu Harşit Vadisi, Gümüşhane, Bayburt, Muş ve Bitlis'e kadar olan 500 km'lik hatta 3. Ordumuz destanlar yazıyordu. Tarlalar ekilemedi-ği için buğday ve mısır bulmak zor. Yiyecek sıkıntısı yaşayan Ordumuz bir yandan da açlıkla mücadele ediyor. 1917, fındığın bol olduğu savaş yılları... Ordu Komutanının, halktan bedeli karşılığı 10 milyon 95 bin kilog-ram fındık satın alarak, yemeleri için askere dağıttığına dair tari-hi belgeler Osmanlı arşivlerinde bulunmaktadır.

VATAN YAHUT FINDIK BELGESELİ

Kafkas Cephesi Giresun Harşit Savunmasında Askerlerimiz Fındık Yiyerek Vatanımızı 16 Ay savunmuş. Giresun ve Gümüşhane Harşit Irmağında Rusları durdurmuş. “Bir Çanakkale Bir de Harşit Geçilemedi” sözünü tarihe yaz-dırmıştı. Kafkas Cephesi Harşit savunmasında çok önem-li yeri olan Gümüşhane'den Tirebolu'ya Harşit Vadisi ve neh-rinde 1916 ve 1917 tarihlerin-de askerlerimiz savunma hattı oluşturmuş. Kadınların cepheye sırtlarında taşıdığı mısır ekmeği ile fındığı yiyerek vatanımızı sa-vunmaları ile ilgili bölgede araş-tırmalar yapmakta çok önemli bilgilere ulaşmaktayız.

HARŞİT SAVUNMASI VAKFI KURULDU

Giresun'da 1. Dünya Savaşı'nda Ruslara karşı Türk Ordusunun ve milli mücadele kahramanlarının destansı bir savunma sergilediği Doğu Cephesinin son hattında yaşananları gelecek kuşaklara anlatmak için Harşit Savunması Vakfı kuruldu.

Aralarında; milletvekilleri, belediye başkanları, akademisyenler, üst düzey bürokratlar, kamu görevlileri, oda ve borsa başkanları, konuyla ilgili STK temsilcileri, iş insanları gibi toplumun değişik kesimlerinden vatansever

kişilerin bir araya gelmesiyle başlatılan çalışma 36 kişi tarafından vakıf senedinin noter huzurunda imzalanmasıyla fiili olarak kurulmuş oldu. Bu amaçla 15 Aralık Cuma günü Giresun 1. Noterliğinde toplanan kurucu üyeler hep birlikte Vakıf Kuruluş Senedini imzaladı. Vakfın kuruluşu ile ilgili ilk resmi adımın atılmasının ardından kurucu mütevelli heyeti üyeleri akşam saatlerinde de

ilk değerlendirme toplantısını gerçekleştirdi. Toplantıda; vakfın bundan sonraki süreçte nasıl bir yol haritası izleyeceği görüşülerek, katılımcıların görüş ve önerileri ele alındı. Vakıfla ilgili bilgilendirme yapan kurucu üyeler;

Doğu Karadeniz'de yaşayan ve Rus işgali nedeni

ile Batum, Artvin, Rize, Trabzon, Erzurum, Gümüşhane, Bayburt ve Giresun ilinin doğu ilçelerinden Harşit çayının batısına göç etmiş, savaş, seferberlik ve muhacirliğin her türlü

sıkıntısını yaşamış böl-

ge insanların bu gün yaşayan çocukları, torunları ile anıları paylaşmak, dostane ilişkiler kurmak, kültür, tarih, doğa, çevre, turizm ve tarımsal faaliyetleri araştırmak, geliştirmek, korumak, yaşatmak ve gelecek kuşaklara aktarmak için üniversiteler, araştırma kurumları, vakıflar, dernekler ile ulusal ve uluslararası boyutlarda hizmet veren STK'lar, mahalli idareler,

kamu ve özel sektör kuruluşları ile ilişkiler kurmak, gerektiğinde işbirliği yapmak için bir araya geldiklerini belirtti.

Harşit Savunması Vakfı'nın gayesi; "1.Dünya Savaşının en önemli cephelerinden Kafkasya(Doğu) Cephesinin batıdaki en son savunma hattı olan Harşit Savunmasının önemini ortaya koymak, yaklaşık 160 Km'lik bu hatta gerçekleşen, Harşit çayı savunması, Şaban Kalesi savunması, Kabaktepe Savunması ve Kop Dağı direnişi, Alucra sınırlarında yer alan ordu karargahları, sahra hastanesi gibi savaşın geçtiği tüm coğrafyalarda yer alan savaş kalıntılarını, anılarını, şehit mezarlarını, kale ve surları, siperleri ve bu savunma esnasında asker ve milis güçlerince yapılan tüm eylem ve fedakârlıkları ortaya çıkarmak, tarihin derinliklerinde kalmış bilgi ve belgeler ile akademik

çalışmaları toparlayıp gelecek nesillere aktarmak, şehit ve gazilerimizin bu destansı mücadelelerini ortaya çıkarmak, gençlerimizin tarih, vatan ve millet şuurunu geliştirmek için eğitim, kültür, gezi, yürüyüş gibi etkinlik yapılmasına destek vermek, siper, şehitlik, müze ve anıt yapılarını koruyup kollamak, gerekirse yenilerini inşa etmek, 1. Dünya savaşının çok önemli bu savunma hattında ortaya çıkan başarının ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılmasını sağlamak" olarak açıklandı. Vakfın bir diğer amacı da tarihi varlıkların, çevrenin, doğanın, ormanlarımızın ve topraklarımızın korunması ve çevreye zarar vermeden sürdürülebilir bir şekilde kullanımı hususlarında halkımızın eğitilmesine ve verimli çalışmalarına yardımcı olmak. Bu gayeye ulaşmak için ilgili bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar, mahalli

30 idareler, vakıf ve dernekler ile iş birliği yaparak, konferans, kurs, açık oturum, sempozyum, çeşitli yarışmalar, geziler, kamplar, doğa yürüyüşleri tertip ederek veya bu tür faaliyetleri destek vererek, toplumda tarih ve kültür bilincini, çevre ve doğa bilinci ile kaynaşması için çaba gösterilecek. Toplantıya; AK Parti Giresun Milletvekili Prof. Dr. Nazım Elmas, Orman Genel Müdür Yardımcısı Mustafa

Özkaya, Doğankent Belediye Başkanı Rüşan Özden ile mütevelli heyeti üyeleri katıldı. Toplantı, yeni seçilen yönetim ve denetim kurulu üyelerinin teşekkür konuşmaları ve dilek-temenniler ile sona erdi.

KAFKAS CEPHESİ HARŞİT ZAFERİ VAKIF RUHU İLE İLK KEZ KUTLANDI

Tarihler 12 Şubat 2024 Kafkas Cephesi Harşit Savunması Zaferi'nin 106. yıldönümü ilk kez Harşit Savunması Vakfı tarafından belgesel tadında vakıf ruhu ile kutlandı.

1. DÜNYA HARBİNDE RUSLAR 16 AYA YAKIN VERİLEN MÜCADELE İLE GÜMÜŞHANE GİRESUN BÖLGESİNDEKİ HARŞİT IRMAĞINI GEÇEMEDİ.

Harşit Savunması Vakfı, Doğu Cephesi'nin son hattı olan Harşit Zaferi'nin 106'ncı yıldönümünde 106 fidanı toprakla buluşturacak. Şehitler için kuran okunup

dua edildi. 1. Dünya Savaşı'nda Ruslara karşı Türk ordusunun ve Milli Mücadele kahramanlarının destansı bir savunma sergilediği Harşit Savunması'nı gelecek kuşaklara aktarmak için yeni kurulan Harşit Savunması Vakfı ilk etkinliğini, Harşit Zaferi'nin 106. yıldönümü olan 12 Şubat Pazartesi günü gerçekleştirdi.

Giresun Orman Bölge Müdürlüğü'nün destekleriyle, Tirebolu – Doğankent Karayolunun (İran Yolu) 3 km. yapımı Orman Bölge Müdürlüğü tarafından devam eden Harşit Savunması Anıtı (Mesire Alanı)

içerisinde saat 11.00'de gerçekleştirilecek program; Harşit Zaferi Bildirisi'nin okunmasıyla başlayacak, Protokol konuşmaları, fidan dikimi ile devam edecek, program Aşr-ı Şerif ve duaların okunmasıyla sona erdi.

Aralarında; milletvekilleri, belediye başkanları, akademisyenler, üst düzey bürokratlar, kamu görevlileri, oda ve borsa başkanları, konuyla ilgili STK temsilcileri, iş insanları gibi toplumun değişik kesimlerinden yüze yakın kişinin bir araya gelmesiyle başlatılan çalışma sonucu 36 kişilik Kurucu Mütevelli Heyeti üyesi tarafından 15 Aralık 2023 tarihinde vakıf senedi, noter huzurunda imzalanarak ilk adım atılmıştı.

Vakıf; 1.Dünya Savaşı'nın en önemli cephelerinden Kafkasya (Doğu) Cephesi'nin batıdaki en son savunma hattı olan Harşit Savunması'nın önemini ortaya koymak, yaklaşık 160 km'lik bu hatta gerçekleşen, Harşit Çayı savunmasını tüm dünyaya tarihsel, bilimsel ve bölgesel gerçekleriyle anlatmak için her alanda çalışma yapacak.

Harşit Savunması Vakfı'ndan yapılan açıklamada; "Bilindiği üzere; düşmanın bu hattın batısına geçmesi yaklaşık 15 ay önlenmiş, daha sonra püskürtülerek

düşman Batum, Artvin, Kars, Ardahan dahil Doğu Karadeniz ve Doğu Anadolu'dan çıkartılmıştır. Yedi düvele karşı savaştığımız bu zaman diliminde hem Çanakkale hem de Harşit geçilememiştir.

Şaban Kalesi Savunması, Kabaktepe Savunması ve Kop Dağı direnişi, Alucra sınırlarında yer alan ordu karargahları, sahra hastanesi gibi savaşın geçtiği tüm coğrafyalarda yer alan savaş kalıntılarını, anılarını, şehit mezarlarını, kale ve surları, siperleri ortaya çıkartıp, bu bölgeleri tarihi ve kültürel turizm bölgesi yapmak hedefleniyor.

Bu savunma esnasında asker ve milis güçlerince yapılan tüm eylem ve fedakârlıkları ortaya çıkarmak, tarihin derinliklerinde kalmış bilgi ve belgeler ile akademik çalışmaları toparlayıp gelecek nesillere aktarmak, şehit ve gazilerimizin bu destansı mücadelelerini ortaya çıkarmakta vakfın bir diğer çalışma alanı olacak.

Gençlerimizin tarih, vatan ve millet şuurunu geliştirmek için eğitim, kültür, gezi, yürüyüş gibi etkinlik yapılmasına destek vermek, siper, şehitlik, müze ve anıt yapılarını koruyup kollamak, gerekirse yenilerini inşa etmek, 1. Dünya Savaşı'nın çok önemli bu

savunma hattında ortaya çıkan başarının ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılmasını sağlamak asıl hedef olarak belirlendi.

Vakfın bir diğer amacı ise tarihi varlıkların, çevrenin, doğanın, ormanlarımızın ve topraklarımızın korunması ve çevreye zarar vermeden sürdürülebilir bir şekilde kullanımı hususunda halkımızın eğitilmesine ve verimli çalışmalarına yardımcı olmak. Bu gayeye ulaşmak için ilgili bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar, mahalli idareler, vakıf ve dernekler ile iş birliği yaparak, konferans, kurs, açık oturum, sempozyum, çeşitli yarışmalar, geziler, kamplar, doğa yürüyüşleri tertip ederek veya bu tür faaliyetleri destek vererek, toplumda tarih ve kültür bilincini, çevre ve doğa bilinci ile kaynaşması için çaba gösterilecek” denildi.

HARŞİT IRMAĞINDAN ZAFERLER TARİHİMİZ AKAR

1960 yılında Doğankent’e yapılan Hidro elektrik santrali nedeniyle, Birinci Cihan Harbi, Harşit savunmasında şehit olanların Harşit Ulu cami bahçesindeki mezarları, cami ile birlikte şehitlik yıkılarak, santral yapılır.Doğu Karadeniz’in önemli nehirleri arasında yer alan Harşit Irmağı’na adını

veren ve tamamen Türkçe bir isim olan Harşit ismi değiştirilir, Doğankent adı verilir.Bayburt Gümüşhane sınırında Vauf Dağı’ndan doğan ve Giresun Tirebolu’dan Karadeniz’e dökülen Harşit Vadisi Çepni Türkleri tarafından Trabzon’un fethinden 110 yıl önce fethedilir. Çin’den başlayan tarihi İpek Yolu Karadeniz’e Harşit Vadisi ile Tirebolu’dan ulaşır. Harşit Irmağı’ndan sadece su değil Çepni Türklerinin tarihi de akar.

İHLAS HABER AJANSI HARŞİT ZAFERİ KUTLAMA TÖRENLERİNİ TÜRKİYE GENELİNE DUYURDU

“Harşit Savunması’nın 106. yılında 106 fidan dikildi”³³

Birinci Dünya Savaşı sırasında 1916-1917 yılları arasında Rus Ordusu tarafından Giresun’un Harşit Vadisi bölgesine yapılan işgal ve işgale karşı gösterilen olağanüstü direnişin 106. yıldönümü 106 fidan toprakla buluşturuldu.

Birinci Dünya Savaşı’nda Ruslar’a karşı Osmanlı ordusunun ve Millî Mücadele kahramanlarının gelecek kuşaklara aktarmak amacıyla kurulan Harşit Savunması Vakfı’nın ilk etkinliği, Harşit Zaferi’nin 106. yıl dönümünde fidan dikimi

etkinliğiyle gerçekleşti. Giresun Orman Bölge Müdürlüğü'nün destekleriyle, Tirebolu-Doğankent karayolu üzerinde devam eden Harşit Savunması Anıtı Mesire Alanı içerisinde düzenlenen anma programına Giresun Valisi Mehmet Fatih Serdengeçti, AK parti Giresun Milletvekilleri Prof. Dr. Nazım Elmas, Ali Temür, Tirebolu Kaymakamı Muhammed Lütfi Kotan ile daire amirleri, sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ve vatandaşlarımız katıldı.

Harşit zaferi bildirisinin okunmasıyla başlayan ve Kur'an-ı Kerim tilavetiyle devam eden programda konuşan Giresun Valisi Mehmet Fatih Serdengeçti, Harşit Vadisi savunmasını Karadeniz'in Çanakkalesi olduğunu söyledi. Vali Serdengeçti, "1. Dünya Savaşı sırasında Rus işgaline karşı verilen efsanevi

savunma ve direniş hikâyesinin ana üssü Harşit Vadisi savunmasıdır. Osmanlı son döneminde 6 cephede birden savaştı. Bu cephelerden biri de Kafkas Cephesiydi. Kafkas cephesinde bilinmesi gereken tıpkı Çanakkale'de olduğu gibi Harşit savunması da Ruslara geçit vermedi. Bu bayrağımızın gölgesinde huzur içerisinde yaşamımızı sürdürebiliyorsak, bu azizi şehitlerimizin vatan için canlarını feda etme hususundaki kararlılıklarından, vatan sevgilerinden dolayıdır. Bir kez daha aziz şehitlerimizi rahmetle anıyoruz" dedi.

Yapılan konuşmaların ardından ise, Harşit Savunması'nın 106. yıl dönümü nedeniyle 106 fidan toprakla buluşturuldu. (İHA)

KAFKAS CEPHESİ BEYAZ SAVAŞ: Bir Belgeselin Hikâyesi

Ayhan ARABACI
TRT Prodüktörü

Yıl 2017 Temmuz ayı...

Bedenim Muğla Milas'da, gönlüm ise yaz tatilinin ihtirasında. Karşıda Yunan adalarını görmesem, ne o günün tarihi ne de Türkiye'nin tarihi umurumda.

Hal bu iken, herkes gibi benim derdim de sıcak havalar iken; adamın birinin, bunaltan bu sıcağa aldırmadan; dondurucu soğukta vatan için can verenleri kendisine dert edindiği ne benim ne de bir başkasının aklının ucunda. Lakin olan oldu; aklıma gelmeyen, başıma geldi...

Bir gün, Ankara'dan, TRT'deki oda arkadaşım Erol Bey telefon etti. Erol Bey, telefonda, Gazeteci İsmail Kahraman'ın TRT Genel Müdürü'ne 1. Dünya Savaşı'nda Kafkas Cephesi ile ilgili bir proje sunduğunu, Genel Müdür İbrahim Eren'in de beğenisini kazanan bu projenin yapım ve yönetmenliğine görevlendirildiğim" bilgisini verdi. Sıcaklardan bunaldığım bir zamanda; soğukta

şehit düşenlerin hikâyesi ile görevlendirilmek doğrusu biraz keyfimi kaçırmadı değil. Hem Kafkas Cephesi'nden, Sarıkamış Harekâtından ne anlarım ben?

Sonra ben Ankaralıyım... Baba tarafından dedemin iki kardeşi Çanakkale'de şehit düştü. Anne tarafından dedem ise Haymana ovasında Yunan ile vuruştu. Yani bizim buraların insanının yüreğine ateş daha çok, Çanakkale'de, Sakarya'da düştü.

Kafkas Cephesi hakkındaki bilgim ise herkes kadar, Enver Paşa'nın Allahuekber Dağları'nda 90.000 askerin donarak ölmesine sebep olduğu kadardı, ötesi yok.

Kendisini TGRT'deki belgesellerinden tanıdığım, bir de Türkmenistan'da ayaküstü tanışma fırsatı bulduğum İsmail Bey'e "İlahi İsmail Bey, başıma

ne işler açtın” diye sitem ederek nihayet Ankara’ya döndüm.

Ankara’ya dönüşümün ardından Sayın İsmail Kahraman ile TRT’deki odamda yardımcım Melek Öğüten ile birlikte ilk görüşmemizi yaptık. İsmail Bey, bu görüşmede bana her ne kadar, uzun uzun Kafkas Cephesi’nin 1. Dünya Savaşı’nda çok mühim bir cephe olduğunu anlatmaya çalışsa da, hala, onca sözden benim anladığım, hani derler ya, “Ne kadar anlatırsan anlat, söylediklerin karşındakinin anlayabileceği kadardır.” sözünü doğrularcasına Enver Paşa ve 90.000 şehit kadardı. Bu kadarlık bir konu içinse tek bölümlük bir belgesel, haydi haydi yeterdi.

İsmail Bey, bu hazin cehaletim karşısındaki hayretini, tüm nezaketi ile gizleyerek, “Bu konunun bir bölümlük bir belgeselde

anlatılamayacağını, bu cephenin, bir ucu Erzurum, Sarıkamış ise, diğer ucunun, Kafkaslar ve Kafkas İslam Ordusu olduğunu söyleyip, konu hakkında biraz araştırma yapmamı rica etti.

Önce yapacağımız işin adını bulmamız gerekiyordu. Belgeselin adı ne olmalıydı? Pek çok alternatifin ardından, belgeselimizin adının Kafkas Cephesi Beyaz Savaş olmasına karar verdik. Bu adı seçmemizin bir takım nedenleri vardı. Her şeyden önce Kafkas Cephesi Savaşlarının en trajik ve en bilinir kısmı Sarıkamış Harekâtı sırasında yaşandı. Sarıkamış Harekâtı’nın kaderini belirleyen ise Osmanlı 3. Ordu’sunun düşmandan çok kar ile soğuk ile olan mücadelesidir. Tüm bu nedenler ile belgeselin adının Kafkas Cephesi Beyaz Savaş olmasına karar verdik. Belgeselimizin adı

konmuş, lakin henüz içi dolmamıştı. Şimdi sıra konuya hâkim danışman, kaynak metin yazarı ve metin yazarı bulmaya gelmişti. Naçizane oyunlar, senaryolar yazan biri olarak program metnini yazmayı hallederdim de; savaş tarihini kaynak metin olarak yazıp getirebilecek akademisyenlere ihtiyacım vardı. Doğrusu bu konuda pek de bir kaygım yoktu, ne de olsa ülkemizde pek çok üniversite, bu üniversitelerde çokça tarih bölümleri vardı. İstedğim gibi bir akademisyen buralardan bulabilirim diye düşünüyordum. Fakat ne yazık ki işler düşündüğüm gibi gitmedi, istediğim gibi bir akademisyene ulaşamadım.

Kul bunalmadan Hızır yetişmez derler ya, işte tam o sırada, ulaştığım bir kitap imdadıma yetişti. Genel Kurmay Başkanlığı'nın Birinci Dünya Harbinde Türk

Harbi Kafkas Cephesi adlı iki ciltlik bir kitabının olduğunu öğrendim. Bu kitap, Kafkas Cephesi muharebelerini gün gün anlatıyordu.

Araştırma ve kaynak metin yazım sürecinde okuduklarım, öğrendiklerim ile bilgi dağarcığım güçlenmiş lakin üzerinde yazlık elbiseler ile eksi 30 – 40 santigrat ısıda; silahında mermisi, torbasında ekmeği olmadan düşman üstüne salınan Mehmetçiğin çektiği acılar ile ruhsal durumum epey bozulmuştu. Şizofren bir ruh haliyle zaman ve mekân mefhumunu karıştırmış bir halde kendimi Kafkas Cephesi'nde, 3. Ordu'nun bir neferi gibi hissediyordum. Bu ruh haliyle, sanki bir düz metin değil de adeta şiir yazıyordum. Gerçi, programın 1. ve 2. Bölümlerinin girişi kısmı için iki adet şiir de yazdım.

37

1.Bölüme yazdığım şiir:

Yıl 1914...

Yer Doğu Anadolu, biraz da
Karadeniz

Coğrafya çetin, mevsim ise sert.
İki devlet...

Biri sıcak denizlere inmeye
Diğeri Orta Asya'ya gitmeye
kararlı

Biri yorgun iken, diğeri dinç ve
ihtirashlı.

Ve askerler...

İki yüz bin kilometre alanda, üç
yüz bin kadar idi

Bazısı Urfa, Sivas Adana'dan

Bazısı Kazan, Samara,
Moskava'dan geldi.

Kimi çocuk, kimi genç, kimi
baba, kimi ise eş idi.

38 | Vatan için cesur, ölüm için
korkak

Hepsi de insan idi.

Ve tarih 30 Ekim 1914'e geldi

Ne gelene dön ne gidene dur
dendi.

Tarih 30 Ekim 1914'e geldi,

İlk parmak tetiğe değdi.

Ve askerler...

İki yüz bin kilometre alanda, üç
yüz bin kadar idi

İki yüz bin kilometre alandan

Urfa, Sivas Adana'ya;

Kazan, Samara, Moskova'ya

Üç yüz bin kara haber gitti.

2.Bölüme yazdığım şiir:

Ocak yanında, yorgan altında
büyüttüğün yavrunu

Kara kışta üryan şehit eyledin
mi hiç?

Kar üstüne kan akıtan yiğidi
Buzdan kefen ile defin eyledin
mi hiç?

Ve kar altında yatan yavruyu
basmak için bağrına

Geçmek bilmez zamanı yaza ka-
dar bekledin mi hiç?

Neresi Sarıkamış, ne yanda
Allahuekber ermez iken fikir

Bilip bilmediğin bu yerleri bir
ömür eyledin mi zikir?

Kimi zaman duygulanarak,
kimi zaman öfkelenerek niha-
yet program metnini tamamladım. Fakat daha o zaman anlamıştım ki, Kafkas Cephesi'nin hikâyesi öyle üç beş bölüme sığacak bir hikâye değildi. Programın sunucusu olarak, Devlet Tiyatroları Genel Müdür Yardımcısı Erdal Kömürcü, anlatıcısı olarak Devlet Tiyatroları sanatçısı Tomris Çetinel ve program müziklerinin bestelenmesi için de Ankara Büyükşehir Belediyesi Kent Orkestrası Şefi Kemal Günüş ile anlaştık. Artık sıra sahaya inmeye, önce keşif, sonra çekim aşamasına gelmişti. Bu aşamada yaşadığımız bir diğer zorluk ise yer adlarının belirlenmesi oldu. Kaynak kitap olarak kullandığımız Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi Kafkas Cephesi adlı kitapta yer adları 1914'deki haliyle geçmekteyken, günümüzde o adların pek çoğu

değişmişti. Savaş mekânlarının bu günkü adlarını tespit edip, keşif gezisini ona göre yapmamız gerekiyordu. Ama köy adları ile kilise, tepe, dere gibi yer adlarının günümüzdeki karşılıklarını bulmak epey zor oldu.

Ve motor... Keşif gezimizde belirlediğimiz mekanlara, 04-11 Şubat 2018 tarihinde çekim için yeniden giderek savaş alanları ve buralara dair anons çekimlerimizi yaptık. Bu çalışma sonucunda bölgenin aktüel çekimlerini tamamladık. Şimdi sıra, aynı bölgede yapılması gereken canlandırma çekimlerindeydi. Çekim malzemelerinin Erzurum'a naklinin ardından 18 Şubat 2018 tarihinde geniş bir ekip ile bizler de Erzurum'a intikal ettik. Sahra çadırlarımızı, top arabalarımızı Palandöken'de Aziziye Tabyası'nın yakınında bir yere konuşlandırarak burayı

çekim platosu haline getirdik. 25 Şubat 2018 tarihine kadar devam eden çalışmamızda öncelikle buradaki canlandırma çekimlerini tamamladıktan sonra, başta Sarıkamış olmak üzere diğer bölgelerdeki canlandırma çekimlerini gerçekleştirdik. Bir sonraki çekimler için güzergâhımız, Kars, Ardahan, Artvin, Rize, Trabzon ve Giresun illeri idi. 05-12 Mart 2018 tarihlerinde bu bölgedeki çekimleri tamamladık. Bu çekimlerin ardından ise sıra imparatorluğun başkenti İstanbul'a gelmişti. 24-29 Mart 2018 tarihlerinde İstanbul'da, şimdilerde İstanbul Üniversitesi Rektörlük binası olarak kullanılan, zamanın Harbiye Nezareti binasında ve İstanbul sülietinde anons çekimleri gerçekleştirdik. 04-11 Mart 2018 tarihlerinde son kez Erzurum'a giderek, Erzurum Aşkale ve Erzincan Tercan bölgelerinde Ermeni

çetelerin baskınlarına maruz kalan köylerde çekimler yaptık.

16-22 Mart 2018 tarihlerinde bu kez cephenin Doğu Anadolu bölgesini teşkil eden Van, Bitlis, Ağrı ve Iğdır illerindeydik. Bu bölgede Van Kalesi ve Iğdır Kılıçlar Anıtı'nda Ermeni saldırıları ve mezalimini anlatan çekimler gerçekleştirdik. Böylece 2018 yılı kış aylarında Kafkas Cephesi'nin kış mevsimi çekimlerini ve bölge çekimlerini tamamlamış olduk. Bu arada Haziran ayının gelmesi ile sıra savaşın yaz mevsimi çekimlerine gelmişti. Bu çekimler daha çok arazide geçen canlandırma çekimleri olduğundan bunun için bölgeye gitmeye gerek yoktu. Bu yüzden, Erzurum Palandöken'de kurduğumuz platonun bir benzerini Ankara, Elmadağ taraflarında uygun bir araziye kurduk. Ankara'dan temin ettiğimiz

figürasyon ve oyuncu kadrosu ile 19-21 Haziran 2018 tarihlerinde Savaş, Ermenilerin köy baskını vbg. Sahneleri Ankara Elmadağ ve Bala kırsalında çektik.

Kurgu için içim rahattı çünkü kurgucumuz, hem işi hem karakteri ile TRT'nin mümtaz şahsiyetlerinden Nuri Leblebici idi. Bu aşamada bir diğer şansımız ise programın animasyonlarını hazırlayan sevgili Hakan Doğu oldu. Yaklaşık 4 ay süren kurgu sürecinin sonunda, 3 bölüm olarak düşündüğümüz belgeseli 6 bölüme zar zor sığdırarak yayına hazır hale getirdik. Kafkas Cephesi Beyaz Savaş Belgeseli 15 Aralık 2018'de, ilk bölümü ile TRT AVAZ kanalında yayına girdi. TRT Avaz kanalı belgeseli hala başta Sarıkamış Harekâtı'nın yıl dönümü olmak üzere her yıl birkaç kez yayınlamaktadır.

TRT AVAZ

KAFKAS CEPHESİ

"Beyaz Savaş"

SON CEPHE: KARADENİZ'İN ÇANAKKALESİ, HARŞİT ZAFERİ

İbrahim Ethem ÇAKIR

Milli Parklar Genel Müdürlüğü
Orman Mühendisi

Bu sakın tepelerde uyuyan kardeşlerim de, gönülleri ısıtan isimsiz güneşler, hürriyetin benliğinin eşsiz mücahitleri ve istiklal davamızın en büyük şahitleri. Kurtardığınız toprak şimdi sizi saklıyor, en derin muhabbetle sarıyor, kucaklıyor.

Harşit, gür ormanları, çağlayan şelaleleri, yaylaları, mis gibi havası ve 1001 çeşit çiçeği ile aziz şehitlerimizi 100 yıldan beri kollarında saklıyor. Kuzeyi güneye bağlayan, yaklaşık 160 km uzunluğundaki Harşit Vadisi'nde unutulmaya yüz tutmuş bir tarih yatıyor. Çok stratejik öneme sahip sarp yamaçların ve yüksek dağların çevrelediği vadinin eteğinden debisi yüksek Harşit Çayı akıyor.

Tarih boyunca nice sevinçlere, mutluluklara, acılara ve kederlere şahit olan Harşit, milletlerin tarihinde önem taşıyan dönüm noktalarının sahnesi oldu. Türk milletinin Anadolu'dan ve

tarihten silinmesi için Haçlı ittifakı bir araya gelmiş, hilale karşı birleşmişlerdi. Birinci Dünya Savaşı'nda emperyalist güçler, Osmanlı Devleti'nin bütün topraklarını ele geçirmek için birbirleriyle yarışlıyordu. 1914 yılında Rus ordusu doğudan Osmanlı topraklarına girdi.

Sarıkamış'tan sonra, Rusların önünde silahsız, iaşesiz, takviyesiz yokluk içinde toparlanmaya çalışan Üçüncü Ordu kaldı. Karadan gemiler yürüten, çağlar açıp kapatan, üç kıtaya devasa ayaklarını basan Osmanlı Devleti zayıflamış, şehirlerini koruyamaz hale gelmişti.

Doğu Cephesi'nde her karış toprak savaş alanıydı. Derelerin, tepelerin, sırtların, dağların savaşıydı bu. Her dere, her vadi, her sırt doğal bir cepheydi. Biri terk ediliyor, diğerine geçiliyordu. Osmanlı'nın savaştığı büyük cepheler, Karadeniz'de asker kaynağını kurutmuştu.

ŞEHİTLERİN HİKAYESİ

Beş kardeşten geri dönen olmadı. Mehmet Salih, Yahya, Halil ve diğer iki kardeş. Birinin adı Mehmet Salih, diğer amcası Yahya da geri dönmedi. Beş kardeşten geri dönen yok.

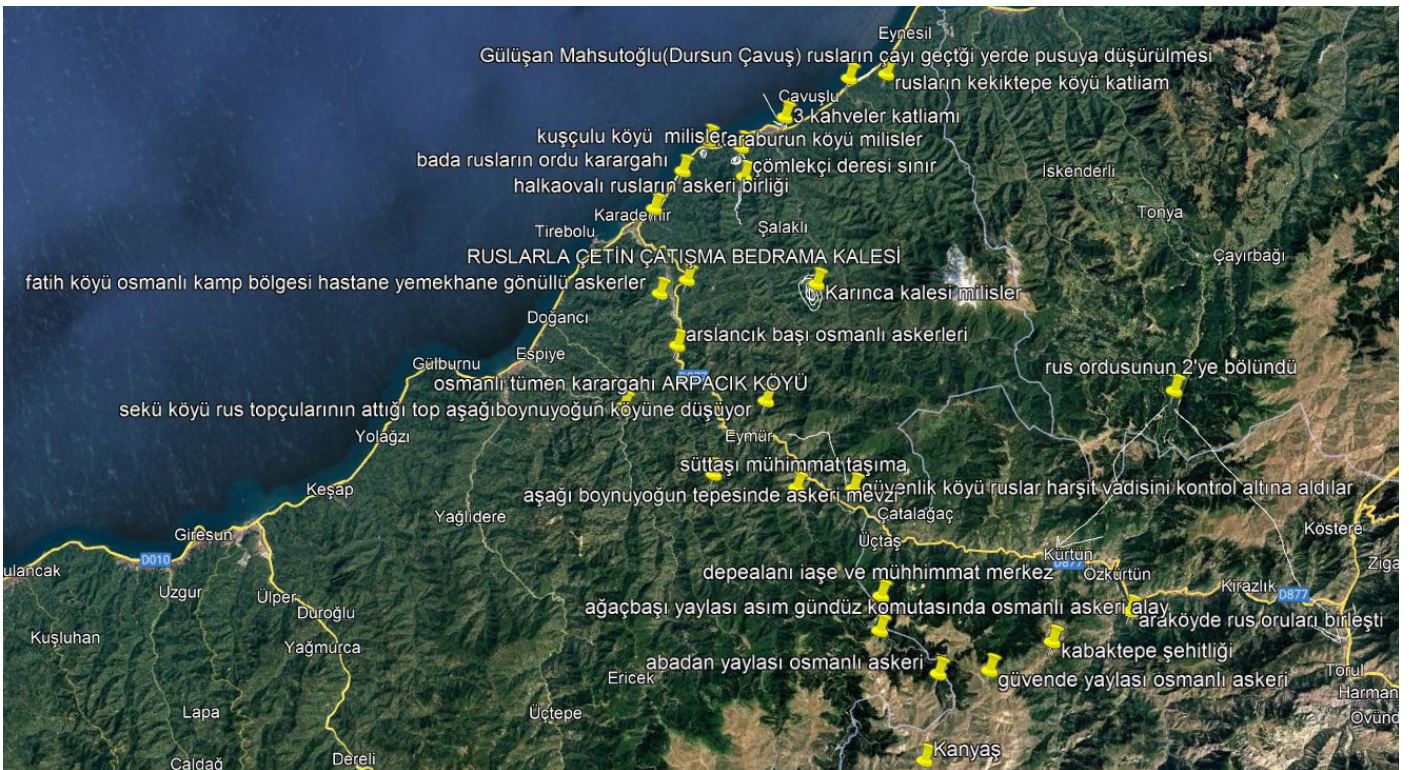
Hastalık, yokluk ve açlık, kabus gibi çöktüğü bölgede çocuklar, ihtiyarlar ve kadınlar çoğunlukta. Rus işgal ordusu her gün yaklaşıyordu. Batum'dan başlayan muhacirler, sahilden yüksek dağlardan, sarp yamaçlardan hastalık ve açlıkla mücadele ederek, ölüm tehlikesi ve Rus bombardımanı altında batıya doğru akıyordu.

Rus ordusu, güneyden sahile, kuzey hattındansa batıya ilerliyordu. Güneyde bulunan Trabzon dağlarında, askerlerimiz ve milis güçlerimizle Rus

ordusu arasında korkunç çatışmalar oluyordu.

Bu yazı, 1916 yılındaki Trabzon ve çevresindeki Rus işgali sırasında yaşanan acı olayları ve direniş hikayelerini detaylandırıyor. Rusların Trabzon ve bölgesini işgaliyle başlayan süreçte, Türk askeri ve milis güçlerinin direnişi vurgulanmış. Bu süreçte köyler, yaylalar ve stratejik noktalar için şiddetli çatışmalar yaşanmış, halkın zor şartlar altında düşmana karşı mücadele ettiği, milis kahramanlarının, özellikle de kadın kahramanların cesaretleri anlatılmış.

Ruslar, Trabzon'dan batıya ilerlerken birçok bölgede işgaller gerçekleştirmişler, direnişlerle karşılaşmışlar ve köylerde büyük katliamlar yapmışlardır. Görele'nin Kekiktepe Köyü'ndeki katliam, Karadeniz kıyılarında

masum insanların topluca öldürüldüğü acı dolu anlardan biridir. Katliamlar sırasında kurbanlar, çukurlara gömülüp üzerleri kapatılmış, bu olaylar hafızalarda derin izler bırakmıştır.

Yöredeki halk, Eynesil Kalesi'nde, Çavuşlu'da ve diğer birçok bölgede düşmana karşı büyük bir direnç göstermiştir. Özellikle Eynesilli kahramanlar, milis güçlerinin mücadelesiyle destan yazmışlardır. Deli Bilal gibi kahramanların hikayeleri bu mücadelelerin sembollerinden biri haline gelmiştir.

Kadın kahramanlar arasında ise Dursun Çavuş (Gülüşan Mahsutoğlu), büyük bir direniş sergileyerek 18 Rus askerini esir almış ve ulusal direnişte önemli bir figür olarak yerini almıştır. Görele'de pek çok insan bu dönemde zulme uğramış, katledilmiş ve direniş hatları oluşturulmuştur.

Sonuç olarak, bu yazı, Rus işgali sırasında Karadeniz bölgesinde yaşanan direniş, katliamları ve halkın direnişini anlatan tarihi bir kesit sunuyor. Özellikle direnişin sembol isimleri olan milis komutanları ve kadın kahramanlar, bu dönemdeki cesaretleriyle anılmaktadır.

3 KAHVELER KATLIAMI

Katliam Görele ilçe merkezinde gerçekleşti. Tarihe 3 Kahveler Katliamı olarak geçen baskında, Rus üniforması giyen Ermeni caniler, onlarca Müslüman Türkü hunharca katlettiler. Ermeni katiller, Görele'nin Hendekbaşı semtinde öldürdükleri savunmasız sivil halkı, Kumyalı Mahallesi'nin dışında çukurlara gömdüler. Çocuk, genç, yaşlı, kadın, erkek ayrımı yapmadan öldüren işgalciler, ormanları keşip yaktılar. Tarım arazilerini, yerleşim alanlarını talan ettiler, yağmaladılar, hayvanları kestiler ve askerlerine yedirdiler.

Görele Şehitliği ilçe merkezindedir. Yüksek binaların gölgesinde bulunan bu şehitlikte, Rus, Ermeni ve Rumlar tarafından hunharca katledilen silahsız ve savunmasız masum Türkler sonsuzluk uykusundadır. Rahmetle anıyoruz.

AMBERİN KÖYÜ

Amberin Köyü, yeni adıyla Yalı Köyü, Görele-Tirebolu devlet karayolu üzerinde bulunur. Bu köy, nice acılara, yokluklara ve ölümlere sahne olmuştur. Amberin Köprüsü, bir vadinin içinde halen ayakta durmaktadır. Muhacir kafilelere geçit veren bu tarihi köprüde, nice dramlar yaşanmıştır. Bugün

en büyük görevi, kestirme geçiş sağlamaktır. Burası, bu bölgenin Boğaz Köprüsü gibidir. Muhacirler buraya doğru, Batum'dan beri akmıştır. Ancak bu sefer gelen muhacir grupları çoğunlukla çocuk, kadın ve ihtiyarlardan oluşmaktadır. Yüz binlerce insan buradan geçiş yaparken, yol güzergahında hayatını kaybedenlere burada, kumsalda mezarlar kazılmıştır. Kumsalda mezar kazmak daha kolay olduğu için bu mezarlar önceden hazırlanmıştır.

SAHİLDEKİ SAVAŞLAR VE DİRENİŞ

44 | Sahildeki yerleşim alanları Rus donanması tarafından bombalanırken, Görele ve Harşıt'ın güneydoğusundaki dağlarda askeri birliklerimiz ve milis güçlerimiz cepheler oluşturmuştur. Askeri birliklerimiz Dirsek Kıranı'nda ve Dandu Köyü'nde, milis güçlerimiz ise Mürsel Kıranı'nda mevzilenmişti. Çömlekçi Deresi, sınırdı. Kuşçulu, Karaburun Köyü, İrsi Kıranı, Mürsel Kıranı, Haşdağ, Karınca Kalesi ve Dandu Köyü'nde, Emanetoğlu Fazıl Efendi, Çakır Çavuş, Çakır Çoban ve diğer halk kahramanları, işgalcilere karşı aylarca direnmişlerdir. Osmanağa sık sık Giresun'a gidip gençleri cepheye getiriyordu.

Rusların karargahı Bada'da, askeri birlikler ise Halkaovalı'da konuşlandırılmıştı. Osmanlı birlikleri, Tirebolu'nun İn Köy'den, Arslancık Baş, Güce sınırları içinde bulunan Şaban Kalesi, Daligan Düzü, Gonalga Tepesi, Olucak Argaç Tepesi, Ayırt Kayabaşı, Yeniköy, Çakrak, Doymuş, Gökçebel, Gürgen Tepesi, Gölcübez, Akköy Tepesi, Tepe Alanı, Yunus Tepesi, Şadı, Kurban Tepesi, Çatak Çayır, Geyik Çökeği, Kurtalan, Çardak Alanı, Kuru Obuz Tepesi, Güvende Yaylası, Fındıcak Tepesi, Turna Tepesi, Camış Çorağı, Abadan Yaylası, Ayderisi, Pençik Baş, Beşir Tepesi ve Kazık Beli Yaylası'na kadar hakim tepelerde konuşlanmıştı. Erzincan, Kelkit, Şiran, Gavur Dağları ve Torul Kankana Dağı, Osmanlı askerlerinin kontrolündeydi.

Depealanı, bölgenin en önemli iase ve mühimmat merkezlerindendi. Savunma hatlarına mühimmatveiasesevkiyatıTirebolu, Espiye ve Güce üzerinden yapılıyordu. Malzemeler cephelere, Süt Taşı'ndan Yusuf Oğlu'nun annesi Havva İmamoğlu, Hasan'ın hanımı Fedime Fırıkoğlu, Yahya'nın hanımı Selime Garacalı ve Çayırçukur Köyü'nden Gülşen hanımların kontrolünde taşınıyordu.

HARŞİT CEPHESİ VE ZAFER DİRENİŞİ

Malzemeler cephelere Süttaş'tan Yusufoglu'nun annesi Havva İmamoğlu, Hasan'ın hanımı Fedime Fırıkoğlu, Yahya'nın hanımı Selime Garacalı Güllüsü, Çayırçukur köyünden Gülşen hanımların kontrolünde taşınıyor. Askerlerimiz Milis güçlerine, bölge insanı her alanda büyük destek veriyordu.

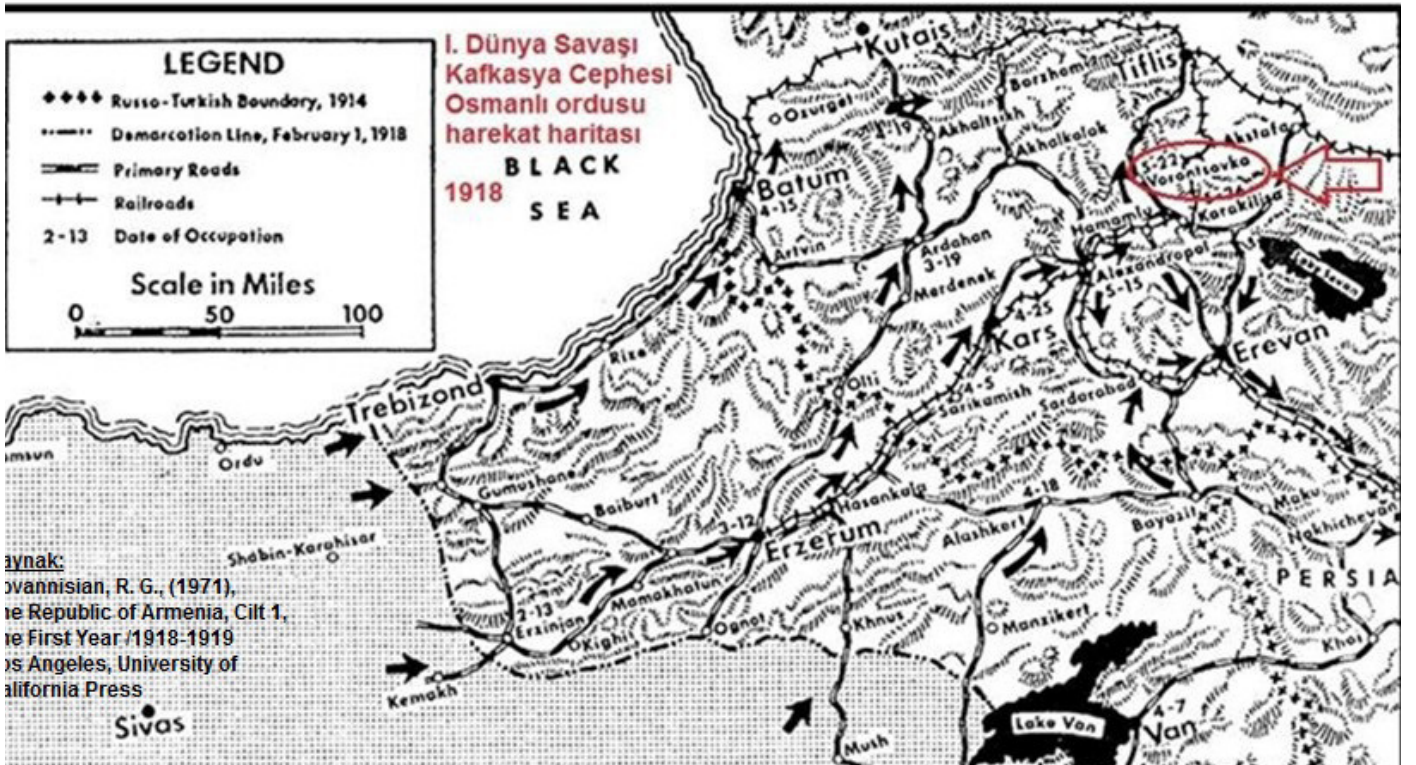
ALLAHU EKBER!

Bu cephe Harşit cephesiydi. Harşit, Gümüşhane dağlarından doğan ve Tirebolu'dan Karadeniz'e dökülen ırmağın adıdır. Derin ve sarp bir vadidir; gür ormanlarıyla kaplıdır. Her iki yanında yüksek ve aşılması zor savunmaya uygun sırtlar mevcuttur. Ormanlar ve arazi, Sarıkamış'ta Rusların işine

yaramıştı.

Yamaçlarında Kafkasların ve Balkanların en uzun ağaçlarını barındıran Harşit'in rolü değişmişti, Ruslar taarruzdaydı. Biz savunmada, sarp arazi bizden yanaydı. Bu sırtları kaplayan engin ormanlar ordumuzun yorganıydı. İki vadi arasında coşkun akan ve işgal yıllarında debisi hiç düşmeyen Harşit çayı doğal engeldi. En büyük silahımız imanımız, bayrak sevgimiz ve vatan aşkıydı. Rusların asker sayısı Türk birliklerinden on kat fazlaydı. Ordumuz, asker ve silah eksikliğine rağmen Karadeniz'in doğal dağlık yapısından faydalanıyordu. Düşmana karşı dağlarda, geçitlerde yeni cepheler açıyor, işgalci Rus birliklerine büyük kayıplar verdiriyordu. Rus ordusu, Ermeni, Rum, Gürcü, Tatar, Çerkez, Ukraynalı ve bazı Türk boylarına ait askerlerden

45

oluşuyordu. Tirebolu'yu muhasara ediyordu.

Ermeniler ve Rumlar çeteler halinde Ruslarla birlikte Türklere karşı savaşıyordu. "Bezmi Alem Bahyi Ahmer" Mithat Paşa adlı üç Türk gemimiz, İstanbul'dan Trabzon'a askeri malzeme götürürken, Rumların ihbarı üzerine Sinop açıklarında Rus savaş gemileri tarafından batırıldı. Denizde boğulmaktan kurtulan Türk askerleri esir alınarak Rusya'ya götürüldü.

46 Ağustos 1916'da Görele limanından karaya çıkarma yapan Ruslar, ikinci destek hattını oluşturdular. Rus ordu birliklerine karşı askerlerimiz ve gönüllü milislerimiz destansı bir direniş gösteriyorlardı. Üçüncü Ordu Komutanı Vehip Paşa, Erzincan ile Tirebolu arasında bir hat çekip birlikleri bu savunma hattına konuşlandırdı.

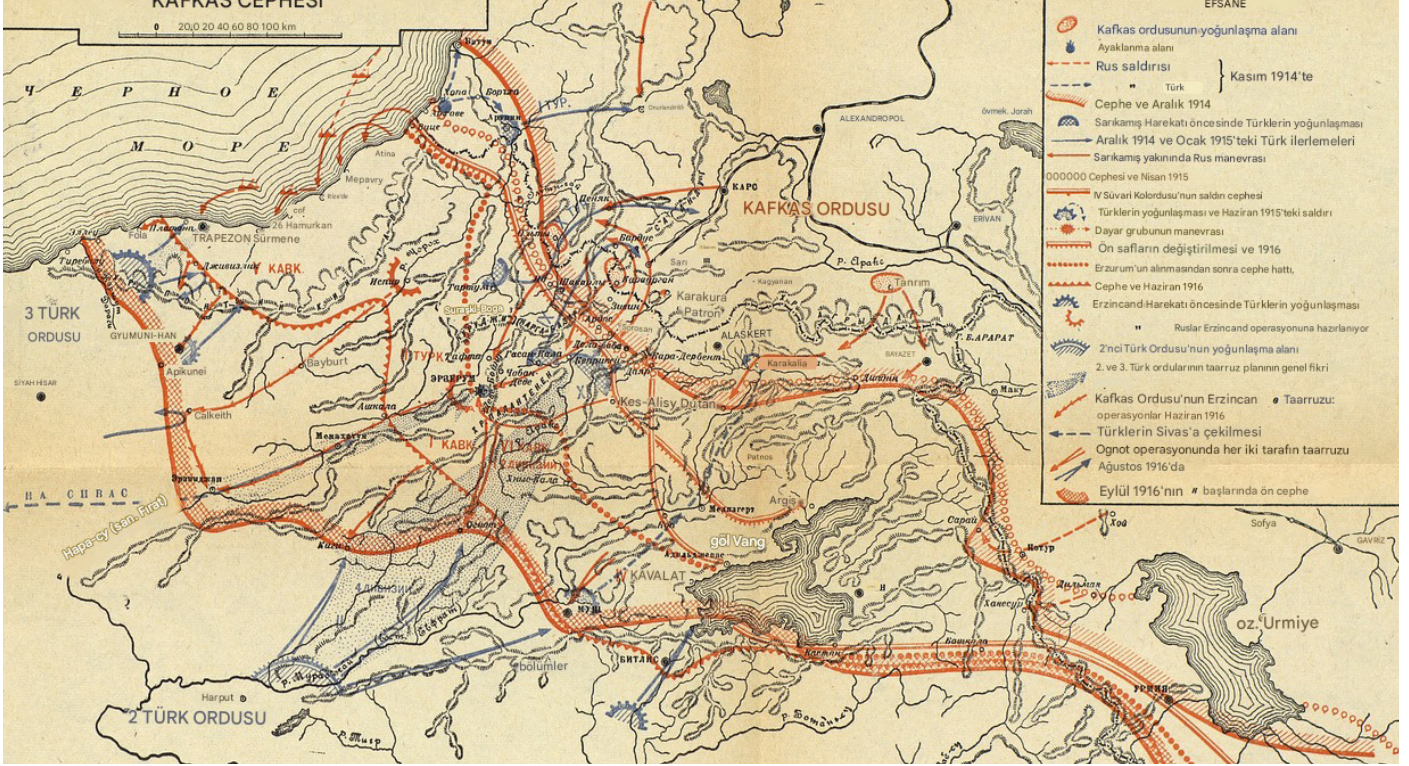
Ağaçbaşı Yaylasında Asım Gündüz, Alucra'nın Çakmak köyünde Kazım Karabekir Paşa alaylarıyla düşmana karşı duruyorlardı. Bölgeyi ağır kış şartlarına ve Rus işgal birliklerine karşı üçüncü orduya mensup yedi birlik savunuyordu: Nizamiye Alayı, Teşkilatı Mahsusa Alayı, Piyade Taburu, Hudut Taburu, 15. Topçu Taburu, Müstakil Ziya Bey Taburu, Trabzon Müfreze Taburu, Giresun ve Tirebolu

Müfreze Taburları.

Osmanlı ordusu, tümen karargahını Espiye'nin Arpacık köyüne kurmuştu. Milis güçlerimiz cephede destanlar yazıyordu. Bu güçlerin sevk ve idaresini Tomoğlu İsmail Ağa ile Hakkı Ağa yürütüyordu. Üçüncü Ordu'da görevli komutanlarımız bu dağlarda çok zor şartlarda görev yapıyorlardı.

Alay yaveri Cemal Bey ve isimsiz kahramanlarımız, Türk milletin gücünü bütün dünyaya göstermişlerdi. Ordu güçlerimiz ve milislerimizin elinde sekiz dağ topu, altı adet 15 nokta, altı milimlik makineli top ve altı makineli tüfek vardı. Harşit Vadisi'nin sarp ve yüksek dağlarında bu topları dolaştırmak, insanüstü bir gayret gerektiriyordu.

Çarpışmalarda 37. Tümen destansı bir savunma yaptı. İleri harekata geçen 72. Tümenimiz düşmanın mevzilerine saldırdı. Askerlerimiz ve Milis güçlerimiz, Rus mevzilerine gece baskınları yaptılar. Eski adı Ulushehir olan Kürtün'ün kuzeyindeki Rusların 505. alayına büyük zayıat verildi. Bedrama Kalesi, vadinin doğusunda bulunan ve yüksek bir tepenin üzerinde inşa edilen kalenin Tirebolu ilçe merkezine uzaklığı 6 km'dir.

Osmanlı ve Rus askerleri arasında sık sık el değiştiren Bedrama Kalesi, korkunç çatışmalara sahne olmuştur. Bedrama Kalesini savunan Osmanlı askerleri, üstün Rus güçlerine karşı geri çekilmek zorunda kaldılar. Köşeler köyü de Armutlu Bük'te karargah kuran Osmanlı birlikleri buradan taarruza geçtiler. Askerlerimiz ve milis güçlerimiz, Harşit Vadisi'nin doğu yamacında bulunan Bedrama Kalesine düzenledikleri gece baskınında 490. Rus alayıyla çarpıştı.

Gafil avlanan Rus askerleri, panik halinde kaçarken sarp kayalardan aşağı yuvarlandılar. Ruslara ağır kayıplar verdirildi ve onlarca esir alındı. Bölgede ayrılıklar, acılar, felaketler ve ölümlerle dolu yıllar, Türk tarihinin kara günleridir. Rus işgalinde yerli halk, özellikle Artvin, Rize, Gümüşhane ve Trabzonlular,

bu vadinin doğu yakasında tarihin hiç kaydedemediği korkunç insani dramlar yaşamışlardır.

Doğu Karadeniz bölgesinde muhacirlik diye adlandırılan felaket, 100 binlerce ocağı söndürmüştür. Rus ordusu, Ermeni ve Rum çetelerinden kaçan ve batıya akan muhacir sayısı çok fazlaydı. Muhacirlikte ot köprüleri, ağaç kabukları, lapasa denilen domuz leanasının yakıcı yumrularından yemek yapılıyor. Süpürge tohumu ve fındık kabuğu öğütülerek ekmek pişiriliyor. Kurbağalı sular içiliyordu.

Bu muhacirlerden, hastalık, açlık, elverişli savaş şartları, işkence, katliam ve düşman bombardımanından dolayı doğu ve Orta Karadeniz bölgesinde yaklaşık 250.000 insan ölmüştür. Bu savaş, bölge insanının sırtına ağır yükler yüklemiştir.

Harşit'in sarp ve sisli dağlardan hırçın akan suyu kızıla boyanmıştır. Açlıktan ve salgın hastalıklardan dolayı yüzlerce can toprağa düşüyor. Özellikle bebek ve çocuk ölümlerinden dolayı sahipsiz mezarlıklar oluşuyor. Feryatlar semaya yükseliyordu.

Bazı kaynaklarda, Harşit Çayı'nı geçemeyen kadınlarımızın açlıktan ve düşman süngüsünden ölmesin diye cinnet halinde bebeklerini ve küçük çocuklarını Harşit Çayı'nın azgın sularına attığı, daha sonra da kendilerinin nehre atlayıp ölümü seçtikleri yazılıdır. Bölgede açlık, tifo ve diğer hastalıklardan günde 100 ila 150 kişi ölüyor. Naaşlar sokaklarda, dağlarda, vadilerde ve dere kenarlarında, güneşin sıcak rüzgârında çürümekteydi. Harşit Vadisi, Anadolu'nun muharip insanların ruhunu içinde barındırıyordu. Bu coğrafyada verilen bir direniş, vatan ve bayrak aşkıyla doluydu.

Türk milleti, toprağını korumak ve vatan sevgisini göstermek için destanlar yazmaya devam ediyor. Harşit'in suyu, Türk ordusunun zaferi, inancı ve cesaretiyle dolup taşmaktadır.

Burcu burcu şehit kanı kokan topraklarda, acıdır ki üzerinde otlayan koyun sürüleri ve yollarından geçen gezginler bu siperlerin farkında değil. Maalesef

Türk düşmanları efsaneler uydurup çocuklarını inandırmaya gayret sarf ederken, Harşit Cephesi'nde onlarca savunmanın yapıldığı bu mevziler, yabani otlarla sarılmaya ve unutulmaya terk ediliyor.

Osmanlı'nın mümtaz paşalarından Üçüncü Ordu Komutanı Vehip Paşa, Kafkas Fatihi Kazım Karabekir Paşa, aziz şehit Binbaşı Hüseyin Avni Alparslan, 37. Tümen Komutanı Kurmay Albay Hacı Hamdi Pirselimoglu ve milis güçlerimizin komutanı Hacı Osman Ağa ve arkadaşları bu savaşlarda önemli görevler ifa etmişlerdi.

Harşit'ten sarpa vatan topraklarını Trabzon, Rize, Artvin, Batum, Gümüşhane, Bayburt, Erzincan, Erzurum ve Kars'ı yeniden Anadolu'ya dahil ettiler. Üstün Rus güçlerine karşı bu dağları savunan şanlı mücadelenin destan kahramanları, evlatlarınız sizi hiç unutmadı, unutmayacaktır. Aziz şehitlerimiz uğruna kanınızı ve canınızı verdiniz. Bu dağlarda rahat uyuyun. Bu topraklar için toprağa düşen yiğitlerimiz, vatanın gerçek sahipleri, müsterih olun. Tarihte hiçbir gücün bireyini bükemediği ve bükemeyeceği yüce Türk milleti sizin emanetinizi sonsuza kadar koruyacaktır.

KAFKAS CEPHESİ HARŞİT ZAFERİ'NİN 107. YIL DÖNÜMÜ TÖRENLERLE KUTLANDI

BİRİNCİ DÜNYA HARBİ KAFKAS CEPHESİ HARŞİT SAVUNMASI ZAFERİNİN 107. YIL DÖNÜMÜ GİRESUN VE GÜMÜŞHANE VALİLİKLERİ İLE HARŞİT SAVUNMASI VAKFI TARAFINDAN 12 ŞUBAT 2025'DE DEVLET TÖRENİ İLE KUTLANDI. Giresun'da Harşit Savunmasının yıl dönümü olan 12 Şubat'ta anma programı düzenlenecek. 1. Dünya Savaşının önemli mücadelelerinden Harşit Savunmasının 107. yıldönümünde Giresun'da anma programı düzenlenecek.

Tarım ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdür Yardımcısı ve Harşit Savunması Vakfı Başkanı Mustafa Özkaya, Giresun Orman Bölge Müdürlüğü Sosyal Tesislerinde düzenlediği basın toplantısında Harşit Zaferi'nin önemine dikkat çekti. Özkaya, Harşit Zaferi'nin 1. Dünya Savaşı'ndaki en önemli mücadelelerden biri olduğunu belirterek "Bugün bu topraklarda huzur içinde yaşıyorsak, bu vatani canı pahasına savunan ecdadımızın fedakârlığı sayesinde. Kafkas Cephesi'nin

49

en kritik hattı olan Harşit Nehri boyunca gerçekleşen savunma savaşında düşman, yaklaşık 16 ay boyunca durdurulmuş ve püskürtülerek Doğu Karadeniz ve Doğu Anadolu'dan tamamen 50 çıkartılmıştır. Bu süreçte hem Çanakkale'de hem de Harşit'te destan yazılmıştır" dedi.

Harşit Savunması Vakfı Başkanı Mustafa Özkaya, Rusların Doğu Anadolu ve İstanbul'u ele geçirme planlarının Harşit Cephesi'nde başarısızlığa uğratıldığını belirtti. Özkaya, dönemin 3. Ordu Komutanı Vehip Paşa komutasındaki birliklerin ve milis kuvvetlerinin, 1916-1918 yılları arasında Rus ilerleyişini durdurarak bölgeyi savunduğunu 12 Şubat 1918 itibarıyla Türk birliklerinin Harşit hattından başlayarak Görele, Vakfıkebir ve Gümüşhane'yi düşman işgalinden kurtardığını hatırlattı.

Özkaya, Harşit Savunması'nda 192 resmi şehidin kimliğinin tespit edildiğini ancak binlerce sinin mezarsız yattığını belirterek 12 Şubat'ta düzenlenecek anma programında tüm halkı bir araya gelmeye davet etti.

(Kaynak <https://www.iha.com.tr/giresun-haberleri/giresunda-harsit-savunmasinin-yil-donu-mu-olan-12-subatta-anma-programi-duzenlenecek-188524846>)

KAFKAS CEPHESİ HARŞİT SAVUNMASI ZAFERİ PANELİ ANKARA'DA DÜZENLENDİ

Birinci dünya harbi kfkas CEPHESİ HARŞİT SAVUNMASI ZAFERİ ile ilgili çok önemli çalışmalar yapılıyor.

HARŞİT savunması vakfı tarafından ANKARADA orman genel müdürlüğünde 19 Şubat 2025 tarihinde düzenlediği SARIKAMIŞ HAREKATINDAN HARŞİT SAVUNMASI ZAFERİNE paneli büyük ilgi gördü.

1. Dünya Savaşı sırasında Orta ve Doğu Karadeniz'in savunmasında büyük bir

kahramanlık destanı yazılan Harşit Savunması, unutulmaz zaferler arasında yerini koruyor. Harşit Savunması Vakfı, bu tarihi mücadelenin bilinirliğini artırmak ve şehitleri anmak amacıyla etkinliklerini sürdürüyor.

HARŞİT SAVUNMASI VAKFI DÜZENLEDİ

Vakfın kuruluşunun hemen ardından geçtiğimiz günlerde Giresun ve Gümüşhane'de düzenlenen anma etkinlikleri büyük ilgi görmüştü. Bu kapsamda,

Harşit Savunması'nın zafere dönüşmesinin miladı kabul edilen 12 Şubat'ta Tirebolu-Doğankent yolunda "Zafer ve Şehitlere Saygı Yürüyüşü" gerçekleştirilmiş, Kürtün'de ise bir anma programı düzenlenmiş büyük ilgi görmüştü.

Şimdide Harşit Savunması, Türkiye'nin başkenti Ankara'da önemli bir konferans ile gündeme geldi. 19 Şubat Çarşamba günü saat 15.00'te Orman Genel Müdürlüğü (OGM) Konferans Salonu'nda düzenlenen "Sarıkamış Harekâtından Harşit Zaferine Şehitlere Vefa" başlıklı program büyük ilgi gördü çok sayıda davetli salonu doldurdu

PANELE KİMLER KATILDI

Konferansın moderatörlüğünü Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi'nden Prof. Dr. Osman

Köse yaptı. Kafkas CEPHESİ kopdağı savunması konusunda Oryantiring Federasyonu Başkanı Emekli Albay Atilla Güler önemli bilgiler verdi , Kafkas cephesi beyaz savaş belgeseli yönetmeni TRT Prodüktörü Ayhan Arabacı Sarıkamış harekatı konusunda konuştu , Araştırmacı Gazeteci ve Belgesel Yönetmeni İsmail Kahraman HARŞİT vadisi tarihi üzerinde belgesel sunumu eşliğinde konuştu. Harşit Savunması Vakfı Başkanı ve orman genel müdür yardımcısı Mustafa Özkaya kafkas CEPHESİ HARŞİT savunmasının zaferler TARİHİMİZDEKİ yeri üzerinde önemli bilgiler verdi

GELENEKSEL ÇARŞAMBA KONFERANSLARI YENİDEN BAŞLADI

Genel Müdürlüğümüzün geleneksel hale gelen Çarşamba

Konferansları, uzun bir aranın ardından yeniden başladı. 2025 yılının ilk konferansı, “Sarıkamış Harekâtından Harşit Zaferine Şehitlere Vefa” başlığıyla gerçekleştirildi.

Geçmişten günümüze tarihimizi ve güncel konuları alanında uzman konuklarla ele alan Çarşamba Konferansları, uzun bir aranın ardından yeniden başladı. Çarşamba Konferanslarımız, önemli tarihî olayları, güncel meseleleri kültür ve doğa bilinci ekseninde akademisyenlerin ve uzmanların anlatımıyla aydınlatıcı oturumlarla devam edecek.

Yeniden bir araya geldiğimiz ilk programda, Sarıkamış Harekâtı’ndan Harşit Zaferi’ne uzanan süreç ele alındı. Genel Müdürlüğümüz Konferans Salonu’nda gerçekleşen etkinlik,

Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Dekanı Prof. Dr. Osman Köse’nin moderatörlüğünde gerçekleşti. Programa konuşmacı olarak; TRT prodüktörü Ayhan Arabacı, araştırmacı gazeteci İsmail Kahraman, Harşit Savunması Vakfı Başkanı Mustafa Özkaya, Oryantiring Federasyonu Başkanı Emekli Albay Atilla Güler katıldı. Programa yoğun ilgi gösterilirken, şehitlerimize duyulan minnet ve vefa bir kez daha vurgulandı.

HARŞİT SAVUNMASI VAKFI'NDAN ANKARA'DA İFTAR PROGRAMI

Harşit Savunması Vakfı tarafından Ankara'da Türkiye Kömür İşletmeleri Genel Müdürlüğü Sosyal Tesislerinde düzenlenen iftar programında önemli isimleri bir araya geldi. Program, belgesel gösterimi ile başladı şehitler için kuran okunup dualar yapıldı. Başkanlığını Orman Genel Müdür Yardımcısı Mustafa Öz-
54 | kaya'nın yaptığı Harşit Savunması Vakfı; Ankara'da milletvekilleri, üst düzey bürokratlar ve sivil toplum kuruluşlarının başkanlarının katılımıyla iftar programı düzenledi. Başkan Öz-
kaya programda yaptığı konuş-

mada Harşit Zaferi'nin 1. Dünya Savaşı'ndaki en önemli mücadelelerden biri olduğunu belirterek, "Bugün bu topraklarda huzur içinde yaşıyorsak, bu vatanı canı pahasına savunan ecdadımızın fedakârlığı sayesinde." dedi. Ankara'da Orman Genel Müdürlüğü'nde düzenlenen Sarıkamış Harekâtından Harşit Savunması zaferi panelinde konuşma yapan Prof Dr. Osman Köse, Ayhan Arabacı, Atilla Güler ve İsmail Kahraman'a Harşit Savunması Vakfı tarafından plaket takdimi yapıldı.

HARŞİT ŞEHİTLERİ 12 ŞUBAT 2025'DE KÜRTÜN'DE DUALARLA ANILDI

Gümüşhane'de, 1. Dünya Savaşı yıllarında Rus işgaline karşı verilen mücadele, zafer ve şehitler için anma etkinliği düzenlendi.

Vali Aydın Baruş, İl Müftülüğü'nce Kürtün ilçesindeki Merkez Camisi Konferans Salonu'nda organize edilen programda, şehitleri anmanın Türk milletinin her ferdinin borcu olduğunu söyledi.

Harşit savunmasının önemine işaret eden Baruş, "Atalarımız bu topraklara yaklaşık bin yıl önce ayak bastı. Anadolu'nun dört bir tarafına dağıldılar. Dağıldıkları

yerlerdeki toprağı anavatan olarak bildiler. Kıyamete kadar üzerinde yaşayacakları toprak olarak benimsediler." dedi.

Vali Baruş, zaferin bir kahramanlık hikâyesi olduğunu vurgulayarak, "İşgal sırasında Harşit bölgesindeki halkın sergilediği direniş her türlü takdire şayan. Büyük bir kahramanlık hikâyesi. 1,5 yıl işgale karşı geliyorlar ve düşmanı durduruyorlar." diye konuştu. Tarihçi Prof. Dr. Osman Köse ise Harşit havzasındaki savunmanın yaşanmaması durumunda savaş gidişatının farklı olabileceğine dikkati

55

çekti. İşgal sırasında Harşit havzasına dünyanın en büyük ordularının geldiğini anlatan Köse, “Beklentileri, İstanbul’u düşürüp savaşı bir an önce bitirmek. Bunu başaramadılar. Dünyanın en güçlü ülkeleri bir araya geldi. Bizim yaptığımız savunma karşısında başarısız oldular.” ifadesini kullandı.

(Kaynak <https://www.24saatgazetesi.com/>

gumushanede-harsit-zaferi-ve-sehitleri-anildi)

KÜRTÜN'ÜN HARŞİT ZAFERİNDEKİ YERİ

Seyit GÜVENDİ

Eğitimci-Araştırmacı-Gazeteci-Yazar

Türklerin Anadolu'ya gelişlerinden itibaren Karadeniz'i Doğu Anadolu'ya bağlayan geçiş kapısı olan bu önemli yol Ruslar tarafından 1916 yılının başlarında işgal edilmiştir. Türk asker ve milis güçleri canı pahasına bu güzergahı onca zorluklara rağmen korumuştur.

Rusların çetin mücadele veren Osmanlı askerleri ve milis güçlerine rağmen İşgal Keldaş Tohtamur yaylası tarafından, Erikbeli yaylası tarafından ve Araköy köyü tarafından yapılmıştır.

Ruslar işgal sırasında Türk vatandaşlarına akla gelmeyen her türlü eza ve cezayı yapmışlardır. Hatta Şıhlı camiinden namaz kılıp çıkan vatandaşların üzerine uzaktan ateş açmışlardır. Bugün hala o mermi izleri durmaktadır.

Keldaş dünya düzünde Osmanlı askerleri Ruslara karşı büyük direniş göstermelerine rağmen geri çekilmek zorunda kalmıştır. Rus askerlerinin bir kolu buradan Harşit'a yönelirken diğer

bir kolu Şıhlı köyü Tohtamur yaylası üzerinden Kürtüne yönelmiştir. Bu yöneliş sırasında karşılarına Hakkı ağa başkanlığında kurulan direniş güçleri çıkmıştır.

Araköy tarafından gelen Rus güçlerine ise Araköy, Söğüteli milis güçleri çıkmıştır. Osmanlı askerleri ise Ağaçbaşı yaylasından Kazıkbeli yaylasına kadar bölgede mevziler kurarak Rusların karşı tarafa geçmelerini önlemişlerdir.

Erikbeli tarafından gelen Rus askeri ise yine Hakkı ağa komutasındaki milis güçleri tarafından engellenmeye çalışmışlardır.

Hakkı Ağan başkanlığındaki Milisler:

Üçtaş Köyü

Gazuk Koparan Ahmet, Çolak Ali Osman, Şadılo Hasan

Törnük Köyü

Hüsteno Tevfik, Fennoğlu Yunus, Garukoğlu Ali, Şedenin Es Mehmet

Şıhlı Köyü

Lebediro Mustafa Çavuş, Cafaro
Hasan Çavuş, Arifa Ağa, Gıcır-
mano Deli Ahmet, Gıcırmano
Ali, İki Bacalı Ali Ağa
Uluköy Köyü
Hakkı ağa, Yakup Çavuş,
Yağuboğlu Hamdi, Yağuboğlu
Yusuf, Yağuboğlu Şükrü
Süme Köyü
Zurnacıoğlu İbrahim, Gır Hü-
seyin
Arıt Köyü
Musa Çavuş
Almalı Köyü
İsmailo Mustafa
Sögüteli Köyü
Keskino Mustafa, Çanako Os-
man

Yiyecek, İaşe ve Askeri malzeme Taşıyanlar ile Depo Yerleri

Osmanlı askerlerinin bu mevki-
erde sevk ve idare merkezlerinin
yanı sıra yiyecek ve silah depo-

ları da bulunuyordu. Bu merke-
zlerden en önemlilerinden birisi
Şadı Tepealan'ında bulunuyor-
du. Diğeri ise Çıkırıkdüzü Kur-
talandı. Bu depolara Espiye'de
kadınlar tarafından yapılan ka-
zak, çorap, fes, pantolon, eldiv-
en ve diğer araçlar götürülüyor.
Makbuz karşılığı teslim ediliyor-
du.

Bu savunma hatlarına mühim-
mat ve iaşe sevkiyatı Tirebolu,
Espiye ve Güce üzerinden; Süt-
taşı'ndan Yusuf oğlunun ann-
esi Hava, İmamoğlu Hasan'ın
hanımı Fadime, Fırıkoğlu
Yahya'nın hanımı Selime, Ga-
racalı Güllüsü, Çayırçukur
Köyü'nden Güllüshan hanımların
kontrolünde taşıınıyordu.

Kürtün Bölgesinde Rus Askerlerinin Harekatını önlemek İçin Türkler Tarafından

Yıkılan Stratejik Köprüler

- 1-Üçtaş Köyü Yanıkköprü
- 2-Uluköy Köyü Köprüsü
- 3-Araköy Köyü Köprüsü
- 4-Koruyana Köyü Köprüsü
- 5-Torul Köprüsü

Türkler bu köprüleri Harşit çayının azgın sularından Rus askerlerinin karşı tarafa geçmemesini engellemek için yıkmışlardı.

Komuta Kademesi Görev Yerleri

1- 3.Ordu Komutanı: Kafkas Ordusu 1911 Yılında 3.cü Orduya dönüşmüş. Komutanı; Mir-liva Mehmet Vehip Kaçi (Vehip Paşa): Savaşta Konaklama yeri Refahiye'dir. 3.cü ordu Komutanı: Görev Bölgesi; Tirebolu Erzincan İliç arası Arasıdır.

2- Kafkas Kol Ordu Görev Bölgesi ve Komutanlar:

1-Mustafa Fevzi Çakmak: 2. Kafkas Kolordu Komutanı. Kararagah merkezi: Alucra Çakmak Köyü, Görev Bölgesi; Tirebolu-Şiran (Mustafa Fevzi Çakmak 3. Ordu Komutanlığına 3 ay boyunca vekalet etmiştir. 1917 yılına kadar Harşit vadisinde görev yapmış, 1917'den sonra Diyarbakır'da göreve atanmıştır)

3- Mustafa Kâzımkarabekir:

1.Kafkas Kolordu Komutanı. Karargâh: Alucra Zinhar Köyü. Görev Bölgesi; Şiran-Erzincan İliç arası

Harşit Savunmasında Türk Mevzileri

I. Mevziler: Harşit Çayının Doğu Yakası (Görelle Tarafı)

- 1.Şadı Keltaş Yaylası
- 2.Erikbeli
- 2.Uluköy Sırtları

Bu noktalar arasında kuvayi milliye güçleri, milisler de bulunarak sayıca daha küçük birlikte de vardı. Günyüzü Karaağaç, Şıhlı, Tohtamur, Gabayalak, Gırgeriş Köyü, Uluköy.

II. Mevziler: Harşit Çayının Batı Yakası Boyunca

1. Galigan Düzü, Olucak, Ağaçbaşı Gökçebey Kırçak, Böğürtlen Bükü Divan Alanı, İlit Ağaçbaşı, Bolat, Kavraz, Asarkaya, Patanlı, Turnatepesi, Abadan,
2. Gökçebey, Göl Düzü, Çakrak, Öküz Çekeceği, Ayıt, Gürgente-pesi, Gölcüvez, Çamur Alanı,
- 3.Şadı Yaylası Ocakyanı, Şadı yaylası eskioba, Ayıt Kayabaşı, Üçtaş Küçük Gölcüvez, Kez, Yunustepesi, Alacakinek Yaylası, Paçacı Yaylası, Şadı Çatakçayır Yaylası, Kurbantepe-si, Halil Bey, Kurtalan, Geyik Çökeği, Küçük ve Büyük Alınca,

Kuruobuz Tepesi, Çayırdüzü, Güvende Kırkatlı, 4.Çakmak Kaya, Söğüteli Köyü Akdoğan, Söğüteli Köyü Manastırbaşı Çatal Eğin, Efik Dağı, Hanife Sulağı, Gölcüvez Yaylası, Beşir Sırtları, Kazıkbeli Yaylası Çardak Alanı, Gavur Dağları, Artebel Gölleri Bölgesi.

III. Lojistik Merkezleri ve Hatları, Diğer Notlar:

1.Espiye Adabükte Askeri Kışlada eşya yapılan yer vardır. Burada hayvan kolonları, yular, sağır, çorap ve ipler dokunarak Öküz Çekeceğindeki sevk ve idare merkezine götürülüp makbuz karşılığı teslim ediliyordu.

60 | 2.Tepealan Öküz Çekeğinde Askeri eşya ve erzak sevk ve idare merkezi vardı.

3. Çıkırıkdüzü yaylası, Kurtalan-da Fırın, askeri iâşe ve mühimmat deposu vardı.

4. Üçtaş Köyü Gölcüvezde Fırın, askeri iâşe ve mühimmat deposu vardı.

5. Çatalağaç köyü Çatakçayır yaylasında seyyar revir, Güce'de Askeri Seyyar Hastane. Espiye Andozda 27.ci Kafkas Seyyar Hastanesi. Giresun'da Menzil Seyyar Hastanesi. Ordu'da Menzil Hastanesi vardı.

6. Değirmenler; Kuzgun Köyü değirmeni, Aslancık Köyü değirmeni, Karaahmetli Köyü değirmeni, Köseler Köyü değirmeni, Ortacami Köyü değirmeni,

Halaşlı Köyü değirmeni, Sekü Köyü değirmeni ve daha birçok değirmen vardır.

7. II. Cİ Kafkas Ordusu; Şiran-Tirebolu arasında ki hatta konuşlanmıştı.

8. Osmanlı Ordusunun Yedek mevzilerinden birisi; Gırçak Yaylası(Gökçebey barajı altında) 3. Taburun 18. Tümeni, 37 Fırka (Tümen) Espiye'nin Arpacık köyünde, I.ci Kafkas Kolordusu Alucra Zinhar Köyünde.

9.III.Kolordu I.ci Manganın tamamı Çatak Savunmasında şehit olmuştur.

10.Osmanlıların I. Alayı Çanakçı-Keltaş arasında Ruslarla Mücadele ederken hepsi şehit olmuştur.

İşgal Yolları ve Kabaktepe

Birinci Dünya Savaşında işgal edilen Doğu Anadolu'nun işgali ile birlikte Kuzey Anadolu üzerinden Osmanlının Başkentini (İstanbul'u) işgal etmek isteyen Ruslar Erzurum, Kop Geçidi ve Bayburt hattı ile birlikte diğer Erzurum, ispir Bayburt güzergahını da kullanarak Vavuk Dağı üzerinden Gümüşhane ye inmişlerdir. Ardından Rize'den başlayarak Trabzon, Vakfikebir, Beşikdüzü ve Görele limanlarına çıkarma yapıp Harşit Çayının doğu yakasına kadar olan alanı işgal etmişlerdir.

Rusların Doğu Karadeniz de

Rize'den itibaren başlattıkları işgal güzergâhları şuralardır:

1.Hat: Rize Limanı, Çoruh Nehri, Of Deresi, Çaykara, Sultan Murat, Bayburt, Vavuk dağı, Gümüşhane, Torul. Bu hat üzerinde, Çoruh Nehri'nde Rus askerlerini karşılayan Türkler düşmana ancak bir ay karşı koyabilmişler ve ardından kontrollü bir şekilde geri çekilmek zorunda kalmışlardır.

2.Hat: Trabzon Limanı, Maçka, Hamsiköy, Zigana, Torul. Ruslar burada Gümüşhane'den gelen diğer Rus kuvvetleriyle birleşerek Demirkapı bölgesine yönelip, burayı işgal ederek Harşit üzerinden Kabaktepe'ye ulaşmışlardır. Burada Doğankent Güvenlik Köyünden Hasan Efe, Torul'un işgali sırasında bölge gençlerinin anlamlı tepkisini şu şekilde anlatmaktadır. Rusların Torul'u işgal etmeye başladığı sırada Torul'lu bir grup gönüllü genç Askerlik Şubesi'ne giderek, biz silah tedarik ettik Ruslara karşı savaşacağız mermi istiyoruz diye istekte bulunurlar. Şube başkanı gençlere, beş on kişilik bir ekip ile düşmanla savaş olmaz giden bölgede örgütlenip gelin diye öneride bulunur ancak geçleri ikna edemez. İstedikleri mermiler alan gençler düşmanın üzerine giderler ancak kendilerinden bir daha haber alınamaz.

3.Hat: Vakfıkebir (Büyük Li-

man), Fol Deresi, Tonya, Erikbeli, Süme, Özkürtün.

4.Hat: Beşikdüzü Limanı, Şalpazarı, Geyikli, Erikbeli. Düşmanın geldiği bu hat Erikbeli'nde Vakfıkebir'den çıkan birliklerle buluşarak Süme, Özkürtün istikametine beraber ilerlemişlerdir. Buradan Harşit Çayı'nı karşıya geçen düşman kuvveti, Torul yönünden gelen kuvvetleri gibi Harşit bölgesine ilerleyerek Çayırçukur'dan Kabaktepe'ye ulaşmışlardır.

5.Hat: Görele Limanı, Çanakçı, Dergözü ve Keldaş Geçidi. Keldaş da da iki kola ayrılan Rus birliklerinin birinci kolu, Keldaş'tan Şadı'ya inerek Harşit'e kadar olan alanı işgal etmiştir. Diğer kol ise Keldaş'dan Tohtamur'a dönerek Şıhlı'dan Uluköy'e geçip buraları kontrol altına almakla kalmayıp Örümcek Ormanı'ndan Çıkrıküzü'ne çıkmak istemiş ancak Kurtalan Savunma Birliğini aşamayınca Çayırçukur tarafına yönelerek Kabaktepe'ye ulaşmıştır.

6.Hat: Görele Limanı, Sığırlık, Çatak ve Harşit. Bu hattın bölgeye gelen düşman birlikleri de Harşit Manastır Bükü'nü işgal ederek, sahile kadar olan bölgeyi denetimleri altına almışlardır.

Görüldüğü gibi Düşman altı koldan Harşit Çayı'nın doğu yakasını işgal etmiş, batıya geçmek için sahile yakın yerlerden nehrin debisinin yüksek

olması nedeniyle güneyde yer alan Kabaktepe'yi hedef almıştır. Kabaktepe bölgede varlıklarını sürdürebilmek için mutlaka kontrol altında tutmaları gereken bir yerdi. Buradan, Güvende Kazıkbeli, Güvende Kavraz ve Karavacuk katırcı yolları kontrol altına alınarak, Türklerin Giresun Alucra ile Yağlıdere, Espiye ve Tirebolu yönünden aldığı tüm yardımlar engellenecektir. Bunun yanı sıra Harşit Vadisi'nin güneybatı yakasının işgali kolaylaşacaktı. Kısaca Güvende kapısı Türklere kapatılacaktı. Bütün bu gelişmelerin farkında olan Türkler, Kabaktepe'nin hemen önünde bulunan Güvende den itibaren yaylalarda boş alan bırakmayarak mevzilenip, bölgenin kontrolünü düşmana kaptırmamıştır.

Düşmana karşı Kabaktepe'nin önüne kurulan, ulaşabildiğimiz savunma ve destek birlikleri şunlardır:

- 1-Güvende Öncü Birliği Karakolu
- 2-Fındıcak Tepesi Savunma Birliği (Elceğiz Köyü başında)
- 3-Kurtalan Savunma Birliği (Halil bey - Çıkırıkdüzü Yaylası nda)
- 4-Kurban Tepesi Savunma Birliği (Masur Yaylası başında)
- 5-Çatakçayır Karargah Birliği (Çatakçayır Yaylası nda)

- 6-Yonuz Tepesi Savunma Birliği (Alacainek Yaylası başında)
- 7-Depealan Komuta Merkez Karakolu (Pirevelet Şadı Yaylası nda)
- 8-Kuruobuz Tepesi Savunma Birliği (Yemişen Yaylası başında)
- 9-Turna Tepesi Savunma Birliği (Camış Çorağı nda)
- 10-Asarkaya Savunma Birliği (Kavraz da)
- 11-Abadan Karargah Birliği (Abadan Yaylası nda)
- 12-Yaşmaklı Alay Komutanlığı (Ağaç başında)
- 13-Öküzçekeceği Karargah Birliği (Çamuralanı altında)

Burada adı geçen Kuruobuz ve Turna Tepesi Birlikleri Alay seviyesinde olup savunma birliklerinin manevra alanlarını planlamaktadırlar. Ayrıca bu birliklere, Ağaçbaşı mevkiinde bulunan Yaşmaklı Alay Komutanlığı da destek vermiştir. Tepealan Komuta Merkez Karakolu ise istihbarat çalışmalarını yürütmüş, bölgede bulunan tüm askeri birlikler silah, mühimmat ve iase ihtiyaçlarını Çamuralanı altında Ayıt yolu üzerinde bulunan Öküzçekeceği Karargâh Birliği nden sağlamışlardır.

Bu çetin süreçte kadınlarımız, çocuk demeden Espiye ile Tirebolu'dan aldıkları tüm askeri malzemeleri günü birlik Tirebolu İnköyü, Aslancıkbaşı (Atos),

Güce ve Eymür başından Kavraz üzerinde bulunan Öküzçekeceği Karargah Birliği ne sırtlarıyla ve katırlarla taşımışlardır.

Gümüşhane Kürtün ilçesinde ikamet eden Ayhan Olgun un ifadesine göre, Gönüllü birlik komutanı Mehmet Yüzbaşı Kabaktepe ile ilgili istihbarat çalışmaları sırasında, Yukarı Uluköy den Güvende de yaylacılık yapan Ayşe nine ile şu söyleşiyi yapmıştır.

Mehmet Yüzbaşı: Nene köye gitmiyor musun?

Ayşe Nine: gideceğim uşağım hele bi kar düşsün.

Mehmet Yüzbaşı: Nene şu karşıki Kabaktepe den haberin varmı.

Ayşe nine: Ah paşam ben oraya arada bir süt götürüp veriyorum, onlar da karşılığında bana ekmek ile çocuklara dağıt diye şeker veriyorlar.

Mehmet Yüzbaşı: Peki orada ne var, neler gördün.

Ayşe Nine: Annak tepede (Kabaktepe nin en yüksek noktası) üç boru var, birini dönderip duruyorlar.

Mehmet Yüzbaşı: Buralara kar düşmesini bekleme, zaten çevrede pek kimselerde kalmamış biran önce köyüne dön, o gördüklerinde düşman ha der ve gönüllü askerleriyle oradan ayrılır.

Mehmet Yüzbaşı bu konuşmayla birlikte düşmanın elindeki silahları öğrenmiştir. Ninenin boru diye ifade ettiği şeyler aslında makineli tüfek ile havan silahıdır. Dönderip durdukları boru ise gözetleme türbünüdür. Bunların dışında düşman Kabaktepe'nin etrafını dikenli tellerle çevirerek üzerlerine, temas halinde ses çıkarması için zil ve keleklerden oluşan ses

düzenekleri bağlamışlardır.

Türk askerleri düşmanın Kabaktepe den atılması için tüm savaş hazırlıklarını yapar ve 1918 Şubat ayı başında Güvende de bulunan öncü birliğine takviye sağlayarak Rus askerlerinin kutsal (şarap bayramı) günleri nedeniyle eğlence tertipleyecekleri 8-9 Şubat gecelerini beklemeye koyulurlar. Beklenen gün gelir ve Mehmet Yüzbaşı, gönüllü askerleriyle 8 Şubat gecesikaranlıktan ve dumanlı havadan yararlanarak Kabaktepe ye ulaşır, yedi kat örülmüş olan dikenli telleri kesip zil ve keleklerden kurulu ses düzeneklerini kontrollü bir şekilde kaldırır(askerlerine çan ve keleklerin içlerine geniş yapraklı otsu bitkiler ile tıkmaların ondan sonra telleri kesmelerini emretmiş) baskını gerçekleştirir. Aynı anda Kurtalan Savunma Birliği'nden gelen isimsiz kahramanlar da içeri girerek düşmanın infilak eden silah deposuyla birlikte yok olurlar. Baskın amacına ulaşmıştır ancak Mehmet Yüzbaşı gönüllü askerleriyle birlikte düşman birliğinin içinde ilerlerken, Ruslara muhbirlik yapan topal bir Ermeni tarafından tuzağa düşürülerek şehit edilmiştir. Askerlerimizin naaşları savaş bittikten sonra bulundukları yerden alınarak biraz daha yukarıya, bugünkü yere defn-

edilirler. Gelişmeleri Güvende den takip eden takviye birlikler 9 Şubat'ta, sabah namazı vakti harekete geçerek Mehmet Yüzbaşı ve gönüllülerinin temizlediği alandan içeri girerek, göğüs göğse yapılan çetin çarpışmalar sonucu Kabaktepe'yi ele geçirirler. Arkadangelentakviye birlikler ve gönüllü sivil halkla ilerlemeye başlayan Türkler, Gündoğdu Köyü Deresi ne doğru da aynı şiddette çarpışmayı sürdürürler. Bu sebeple Gündoğdu Deresi bir hafta boyunca kan akmıştır. Bu çetin muharebede üstünlüğü ele geçiren askerlerimiz 10 Şubat'ta Manastır, 12 Şubat'ta Demirkapı'yı geri alarak Rusları Harşit kıyılarından çıkarmışlardır. Büyük zayıat vererek geri çekilen Ruslar 13 Şubat' ta Torul, 15 Şubat'ta Gümüşhane'yi terk etmek zorunda kalırlar ve 18 Şubat 1918 tarihinde Vavuk Dağından geldikleri gibi giderler.

Ordu, Giresun ve Trabzon hattını tutan Hacı Hamdi Paşa ya bağlı birliklerden, bu stratejik savaşta kendilerini vatan için feda edip tarihe Kabaktepe Şehitleri olarak geçmişlerdir.

Gönüllü kahramanlarımız şunlardır:

1-11. Kolordu 102. Alay 2. Bölük Komutan vekili Mehmet Yüz-

başı. Kastamonu Tosya 1880 doğumlu.

2-88.Tabur 2.Bölük Piyade Er Hüseyin Muhacirkorucuoğulları, 1891 İznik doğumlu.

3-Piyade Er Esat Uzunömeroğulları, 1890 Tokat Reşadiye İlçesi, Çakırlı köyü doğumlu.

4-102. Kafkas Taburu 2. Bölük Takım Zabiti Osman Nuri Piyade teğmen, 1886 İçel Silifke doğumlu.

5-11. Kafkas Hücum Bölüğü Takım Zabiti Piyade Teğmen Ziya, 1886 Artvin Yusufeli doğumlu.

Diğer iki şehidimizin kimlikleri tespit edilememiştir.

Kabaktepe Şehitliği, Harşit Çayının güneybatı yakasında, vadi boylarının yaylalara ulaştığı yerdedir. 1985 yılında yöre halkının katkılarıyla yapılmış olup 2007 yılında restore edilerek mescit ilave edilmiştir. Rakımı 2308 m olan Kabaktepe, Güvende'nin 2 km doğusunda yer almaktadır. Gümüşhane Kürtün ilçesine Çayırçukur köyü üzerinden 28 km. Giresun Doğankent(Harşit) ilçesine 53 km mesafededir.

Harşit Vadisi baştan sona adeta Çanakkale gibidir. Dağında, deresinde, yamaçlarında ve yaylalarında binlerce şehit ve düşman askeri yatmaktadır.

Ruslarla işbirliği yapan Ermeni çeteler, o günlerde birçok insanımızı katletmiş ve zarar veremediği insanlarımızı da çete üyeleri diye Rus askerlerine toplatıp başta Şadı, Törnük, Şıhlı ve Uluköy olmak üzere daha birçok köyden halkı Kabaktepe ve Kütüklü yurt ta kurşuna dizdirtmişlerdir. Sözünü ettiğimiz yerler bugün hala mevcut olup alan çalışması yapılarak o günlerde düşmanın bölgede acımasızca yapmış olduğu katliamları gün yüzüne çıkarmak mümkündür.

Törnüklüler ve Vadide Postacılık

Rusların vadiyi İşgal yıllarında Üçtaş köyü Kez (Küçük Göcüvez) mevkiinde Törnük köyünden Gavalo İzzet ve Mehmet Oğlu Salih Gürgen ağaçlarına çıkarak Rus askerlerini gözetliyorlarmış. Kezde Türklerin Askere ekmek yapmak için fırınları varmış. Bu fırında Törnük'ten Kör Seyit'in babası Halil bu fırında askerlere ekmek çıkarmış.

Törnük altı Köknar bükünde (özel bir elektrik santralinin olduğu yer) Türklerin ileri karakolu bulunuyormuş. Köknarbükü ile Alacakinek bulunan Alay arasında postacılık görevini Gavalo İzzet ile Mehmet oğlu Salih yapıyorlarmış.

Köknarbükü ve Alacakinek Alay'ından Güvende'deki birliklerine yardıma giden bir grup asker Çardakalanı'nda Ruslarla çıkan çatışmada şehit olmuşlar ve geri dönmemişlerdir. Tanıklar bu askerlerin 200 kişi oldukları söylenmektedir.

Bu savaşta Çadırdüzü'nde bulunan Türk askerleri ekmek bulamıyor; çam kozalağının iç kısmındaki zarlari kazıyarak yiyorlar. Çam ağaçlarının kabuklarını soyarak içindeki zarlari yiyerek açlıklarını gideriyorlarmış. O dağlarda görev yapan Türk askerlerini çatışmalar ile birlikte, açlık, yokluk, soğuk ve hastalık kırmıştır.

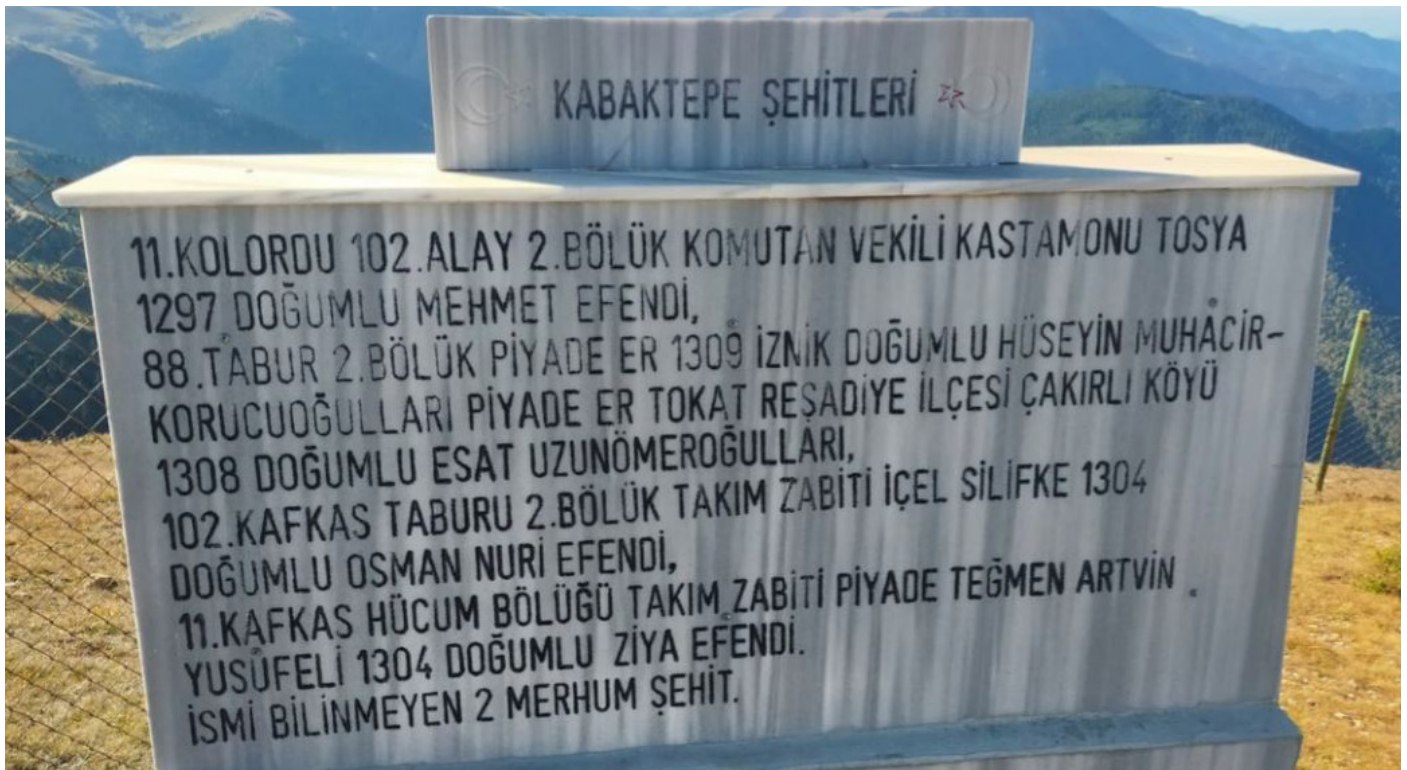
Geyik Çökeği ve Şehitler

Guzugölü-Kabaktepe arasındaki sınırda Mehmet Yüzbaşının

mezarı vardır. İşgal yıllarında istikamlara "Balagan" adı veriliyordu. Geyikçökeği arkasında şehit askerler vardır.

Çıkırıkdüzündeki askerlerin azaldığını fark edilir. İki asker yiyecek almak için gitmişler, dönüşte tüfekleri düşmüş Çataçayıra aşağı yuvarlanmış. Bu askerler Doma Halil ve Çöpçe Mehmet'tir. Çıkırıkdüzü arkasındaki birliğe geliyorlarmış. Oradan bir gün sonra sabahdan akşama güvendedeki birliğe çıkıyorlar. Güvende ye yaklaşınca yukarıdan askerler geliyor ve onları birliğe alıyorlar. Bitkindirler, karda zar zor yürüyebilen askerlerin imdadına güvende den gelen asker yetişir. Birlikleri araştırıldığında arka taraftaki ormanlık alanda açlıktan öldükleri görülür.

Rusların Harşit Vadisi İşgal Yıllarında Zorlu Yaşam

Rusların Harşit Vadisini işgal yılları ve seferberlikte Vadi insanları ekmek yerine sırgan otu toplayıp kaynattıktan sonra top haline getirerek çocuklarına ekmek niyetine yediriyorlarmış. Diğer taraftan anneler çocuklarını ayakta tutabilmek için ormanlık alanlardan topladıkları kuzukulağını ezerek yediriyorlarmış.

Karaağaç kabuğunun içindeki zarı çıkararak yiyorlar, Güdüneler ezilerek ekmek yapıliyordu, kabalak, ezeltere, galdirik otlarını yiyerek hayatta kalmaya çalışıyorlarmış. Mevsimine göre elma, armut, kiraz ve diğer meyveleri yiyerek ayakta kalmaya çalışıyorlarmış. Yabani meyveler Taflan, çilek vb. bulunursa yeniliyormuş. Ot, Dut ağaçlarının yapraklarından çorba yaparak yedikleri oluyormuş, Ayıkulağı otunun kökleri çıkartılıp kızartılarak yeniyormuş.

Gürcü Güzeli Nokta Kaya'nın Seferberlik Anıları

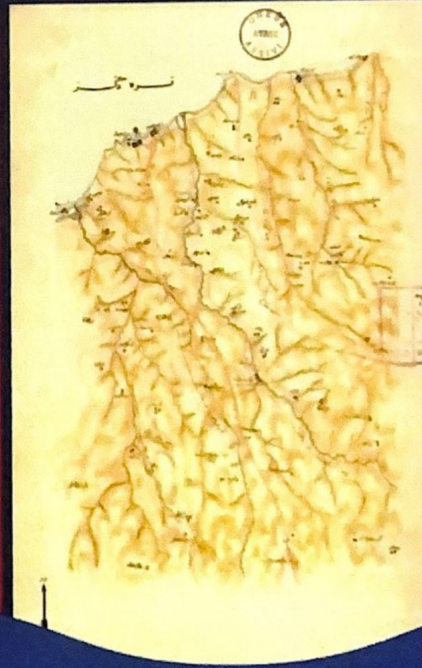
Nokta Kaya'nın oğlu İsmet Kaya annesinin anlattıklarını bize şöyle aktardı; Ruslar karşı köyünü (Törnük) işgal etti. Ben 13-14 yaşlarındaydım. Zemheri (Ocak) ayında köyde seferberlik başladı ve biz küçük Gölcüveze çıkararak gece konakladık. Ora-

da ateş yakarak geceyi geçirmek isterken Ruslar Şıhlı Köyü yaylası Tohtamur'dan ateş dumanını görünce bizi topa tuttu. Biz buradan kalkarak Çamuralanı altında Türk askerlerinin bulunduğu Öküz Çekeceğine ulaştık. Öküz Çekeceğinden Boynu yol tarafına giderken yol üstünde gürgen ağacının kovuğunda bir çocukla karşılaştık. Çocuğun önüne gürgen alafı bırakmışlardı. Çocuk işte olacakya çocuğa acıdım ve anneme, ana bu çocuğu buradan alalım ded-iğimde kızım, in mi? cin mi? diyerek beni savuşturdu. Boynu yolunda savaş sonuna kadar kaldık. Ruslar köylerden çekilince geri dönerek köyümüze geldik. Savaş yıllarında çok açlık⁶⁷ ve yokluk çektik. Biz yollara dökülen mısır tanesini toplarken Rus askerleri bizleri kovarlardı. Bizde kaçarken elimizde topladığımız mısırlarda dökülürdü. Ormanlık alanda saklanarak askerlerden kurtulduğumuz çok olurdu. Muhacirlikten geri dönüp köyümüze gelirken hayvan pisliklerinden buğday, arpa taneleri toplayarak yedik.” Bu dönemde Rus askerleri Türklere Çoluk çocuk, kadın kız demeden çok eza ve ceza yapmışlar. Nokta Kaya; 1318 (1902)

DOĞU KARADENİZ'DE RUS İŞGALI ve HARŞİT SAVUNMASI

SEMPOZYUM
2-3 KASIM 2022

Osmanlı dönemi Harşit civarı haritası

DOĞU KARADENİZ'DE RUS İŞGALI VE HARŞİT SAVUNMASI SEMPOZYUMU SONUÇ BİLDİRGESİ

68 | Milli Mücadelede Doğu Karadeniz illerinin tarihsel arka planı ile ekonomik ve sosyal hayatı yeni arşiv belgeleri ışığında değerlendirilmiş, aşağıdaki hususların yürütme kurulu ve katılımcılar tarafından kamuoyuyla paylaşılması uygun görülmüştür:

1. Temellerini Doğu ile Batı Arasında Anadolu Kültür Projeleri Platformunun attığı sempozyum gelecek perspektifini sürekli olarak aydınlık ve milli şuuru daima canlı tutması açısından yeni bir kimliğe kavuşturulmalı ve bu misyon uluslararası bir hüviyete dönüştürülmelidir. Bu sebeple sempozyum, kimliğini "1. Uluslararası Doğu Ka-

radeniz'de Rus İşgali ve Harşit Savunması" sempozyumu olarak değiştirmiştir. Zaman içinde sempozyumların dünyada ve bölgemizde değişen şartlar doğrultusunda çıkış amacını revize etmeleri kaçınılmazdır. Bu çerçevede gerekli görülmüş revize; basta Türk dünyası ve kültürü olmak üzere komşu dünya ve kültürlerin katılımını hedefleyerek insanca ve özgürce birlikte yaşama, güçlü var olma ve sürdürülebilir barış idealini ve bunu hayata geçirecek kurumların inşasını hedeflemektedir. "1. Uluslararası Doğu Karadeniz'de Rus işgali ve Harşit Savunması" ile Harşit deresine atılan bir taşın oluşturduğu dalganın giderek bütün dünyayı

kaplaması nihaî hedeftir. Bu doğrultuda bundan sonraki sempozyumların teorik çerçevesinin geliştirilmesini ve ortak bir manifestoya dönüştürülmesini öneriyoruz.

2. Bu sempozyum bağlamında Türkiye'nin ve komşu ülkelerin üniversiteleri düzeyinde is birliği yaparak ortak değer ve sembollerin Türk dünyasını ve komşu coğrafyalar kapsayacak şekilde tanıtılmasını, bu çerçevede bilimsel çalışma ve yayın yapılmasını ve bunların tarafların dillerine çevrilmesini, bu şekilde ortak bir dil ve duyarlılık geliştirilmesini öneriyoruz.

3. Uluslararası düzeyde akademik is birliğinin teşvik edilmesi, ortaya çıkabilecek bürokratik engellerin ortadan kaldırılması, karşılıklı öğrenci ve akademisyen değişim programlarının yaygınlaştırılması ve bu doğrultuda uygun yükseköğretim kurumlarının kapasitelerinin artırılmasını öneriyoruz.

4. Gelecek kuşakların farkındalığının artırılması önemli olduğundan özellikle orta ve lise eğitim çağındaki çocukların ve gençlerin eğitim süreçlerinde tarihle arasında güçlü bir bağ kurulması için kalıcı ve stratejik çalışmalar yapılmasını öneriyoruz. Gelecek kuşaklar arasın-

da başta Osmanlıca olmak üzere geçmişe bırakılmış dillerin yaygın bir şekilde öğretilmesini milli eğitim politikalarımızın temel gayesi olarak tavsiye ediyoruz.

5. İçinde yaşadığımız çağda ve dünyada "1. Uluslararası Doğu Karadeniz'de Rus işgali ve Harşit Savunması tarzı etkinlik ve projelerin asıl misyonu ekonomik ve güvenlik alanlarında is birliğine kapı açmaları olmalıdır. Günümüzde ekonomi ve güvenlik perspektifi olmayan projelerin sürdürülebilirliği gerçekçi değildir. Bu kapsamda söz konusu sempozyumdan kalıcı fayda elde edebilmek için ona böyle bir bağlam kazandırılmalıdır. Böyle bir bağlamın hayata geçirilmesi için kurulacak Harşit Vakfını, sempozyumun vakıf bünyesinde bir mekanizma tarafından veya himayesinde icra edilmesini, bütçelendirilmesini ve sonuçlarını takip edecek bir daimi sekretaryanın kurulmasını, bu sekretaryaya Giresun Doğankent Belediyesinin temsilci dâhil edilmesini ve bu şekilde kurumsal bir yapıya kavuşturularak gelecek nesillere özgürce birlikte yaşama, güçlü var olma ve sürdürülebilir barış projesi olarak aktarılmasını öneriyoruz.

6. 15 ve 16. Yüzyıl tahrir defterlerinde yer alan Harşit bölgesi, Harşit deresinin sol kıyısında

70 yer almaktadır. 1380 yılı itibariyle Çepni Türklerinin yaşadığı bu bölge 1952'de İçişleri Bakanlığı Ad Değiştirme İhtisas Kurulu tarafından Doğankent olarak değiştirilmiştir. Osmanlı-Rus Savaşında ve İşgal sürecinde destansı direnişlere ve kahramanlıklara şahitlik eden Harşit Vadisi, kimliğini ve tarihi misyonunu kaybetmiş; yerleşim yerlerinden herhangi biri hâline getirilmiş ve tarihi savunma hattı olan Harşit Savunması stratejisi bakımından perdelenmiş olarak maksadını aşmış bir tasarrufa dönüştürülmüştür. Bölgede yaşayan Harşitli vatandaşların haklarının iadesinin sağlanmasını ve Doğankent Belediyesi'nin adının Harşit Belediyesi olarak tescil edilmesini, bu bağlamda Türkiye Büyük

Millet Meclisi'ne yapılmış Ad Değiştirme başvurusunun Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. Yıl etkinlikleri çerçevesinde ele alınıp aslına dönüştürülmesini talep ediyoruz. Ayrıca Harşit bölgesinde milli mücadele döneminde, vatanın müdafaasında canlarını ortaya koymuş isimsiz kahramanların adına bir Anıt Mezar yapılmasını öneriyoruz.

7. Gelecekte düzenlenecek "Doğu Karadeniz'de Rus işgali ve Harşit Savunması" sempozyumlarına ülke katılımlarını artırmak amacıyla çerçeve konuların paylaşılmasını ve birlikte icra edilmesini öneriyoruz.

7. Doç. Dr. Esat Aktaş
Bayburt Üniversitesi Tarih Bölümü Başkanı (Ekelili)
Prof. Dr. Rafet Metin
Bayburt Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Dekanı

8. Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Yunus Aktürk
Gümüşhane Üniversitesi Tarih Bölümü Başkanı

9. Rüşan Özden
Giresun Doğankent Belediye Başkanı

10. Ömer Erdoğan (Yayıncı ve Yapımcı)
Doğu Karadeniz'de Rus İşgali ve Harşit Savunması Sempozyumu
Koordinatörü

YÜRÜTME KURULU ÜYELERİ

ADI VE SOYADI

İMZASI

1. Nadir Alpaslan
T.C. Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı

2. Prof. Dr. Yılmaz Can
Giresun Üniversitesi Rektörü

3. Prof. Dr. Nuri Yavuz
Artvin Çoruh Üniversitesi Tarih Bölümü Başkanı

Prof. Dr. Zehra Aslan
Çep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tarih Bölümü Başkanı

Dr. Uğur Üçüncü
Karadeniz Teknik Üniversitesi Tarih Bölümü Başkanı

Prof. Dr. Hamdullah GÜVALCI (Rektör)
İbrahim Ethem Atnur
Anıtaş Üniversitesi Kara Harp Okulu Dekanlığı Tarih
Bölümü Başkanı

8. Doğu Karadeniz Rus işgali sırasında bölgede yaşanan trajik olayların toplumsal hafızada yasatılmasını hedefleyerek her türlü yayın organından istifade edilmesini, muhacirlik yıllarında yaşanan dramatik yol hikâyelerinin televizyon belgeselleri ve sinema filmleri marifetiyle gelecek kuşaklara aktarılmasını öneriyoruz.

9. "1. Uluslararası Doğu Karadeniz'de Rus işgali ve Harşit Savunması" sempozyumunda sunulan bildiriler ile bu sonuç bildirgesine, Türk Tarih Kurumu'nun web sitesinde ver verilmesini, Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığınca (DOKAP) belli bir miktar basılıp dağıtılmasını öneriyoruz.

Kamuoyuna arz olunur.

KATILIMCILAR

ADI VE SOYADI

İMZASI

1. Mehmet Okuy (Prof. Dr.)

Mehmet Okuy

2. Prof. Dr. Sezai BALCI

Sezai Balcı

3. Doç. Dr. Mehmet SİMSEK

Mehmet Simek

4. Öğr. Gör. Uğur USTA

Uğur Usta

5. Tuncay Karadeniz (Ars. Gör.)

Tuncay Karadeniz

6. Fatih Mehmet EFKİ

Fatih Mehmet Efki

7. Dr. İsmail YILMAZ

İsmail Yılmaz

8. Dr. Hüseyin GELİK

Hüseyin Gelik

9. Dr. Yıldırım OKATAN

Yıldırım Okatan

10. Doç. Dr. Oktay KARAKAN

Oktay Karakan

11. Karal Kagan Simgel Öğr. Gör.

Karal Kagan Simgel

12. Prof. Dr. Mehmet ÇAPA

Mehmet Çapa

13. Aykan Yılmaz

Aykan Yılmaz

14. Dr. Talha Çopuroğlu

Talha Çopuroğlu

15. Dr. Semih Nurdan

Semih Nurdan

16. Prof. Dr. Cafer GİFTÇİ

Cafer Gıftçi

17. Dr. Öğr. Üyesi Melike K. YILMAZ

Melike K. Yılmaz

18. Dr. Canan Çetinkaya

Canan Çetinkaya

19. Dr. Öğr. Üyesi Mustafa AKKAR

Mustafa Akkar

20. Ars. Gör. Mehmet ÇETİNKAYA

Mehmet Çetinkaya

21. Dr. Öğr. Üyesi Mehmet KUL

Mehmet Kul

22. Dr. Öğr. Üyesi Rasim TURAN

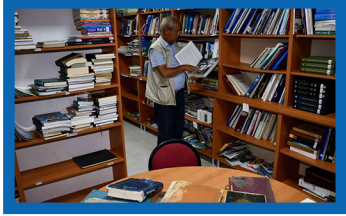
Rasim Turan

Kafkas Cephesi Harşıt Zaferi
belgesellerini izlemek
için QR kodu okutun...

Dünyada
Devri Alem

www.devrialem.tv

www.iktav.com

DEVRI ALEM
yayınları

Devri Alem Yayınları'ndan
çıkan kitaplara ulaşmak
için QR kodu okutun...

Giresun'da, 1. Dünya Savaşı sırasında Türk ordusunun ve milli mücadele kahramanlarının Ruslara karşı destansı bir savunma sergilediği Doğu Cephesi'nin son hattında yaşananlar, gelecek kuşaklara aktarılmak amacıyla kurulan Harşit Savunması Vakfı ile yaşatılacak.

Aralarında milletvekilleri, belediye başkanları, akademisyenler, üst düzey bürokratlar, kamu görevlileri, oda ve borsa başkanları, konuyla ilgili STK temsilcileri ve iş insanları gibi toplumun çeşitli kesimlerinden yaklaşık yüz kişinin bir araya gelmesiyle başlatılan bu anlamlı çalışma, 36 kurucu üyenin vakıf senedini noter huzurunda imzalamasıyla resmiyet kazandı.

Bu amaç doğrultusunda, 15 Aralık 2023 Cuma günü Giresun 1. Noterliği'nde bir araya gelen kurucu üyeler, Vakıf Kuruluş Senedi'ni birlikte imzaladı.

harsit.org.tr